

AȘEZAREA CULTURII COȚOFENI DE LA ROGOVA, JUDEȚUL MEHEDINȚI

Gabriel Crăciunescu*

Rezumat: Între 1995-1998 și 2000-2005 s-au făcut cercetări arheologice în punctul „La Cazărmi” din localitatea Rogova. În partea de sud-vest a zonei cercetate a apărut locuirea Coțofeni, fiind găsite 9 locuințe și 14 gropi. Nu am avut posibilitatea să investighez niciuna din locuințele în întregime, așa că am cercetat doar zona din secțiunile desenate. Așezarea era situată într-un teren mlăștinos, cercetarea surprinzând lucrări de drenare a apei. Ceramica, fină și grosieră, ambele categorii de uz comun, a relevat existența a 11 tipuri, cu mai multe variante. Decorul ceramicii este specific acestei culturi, dar se întâlnesc și fragmente ceramice cu decor caracteristic culturii Kostolac, unele forme ceramice fiind specifice acestei culturi. Locuința 1/2002, atât cât a fost cercetată, avea doar ceramică de tip Kostolac. Formele ceramice descoperite la Rogova și decorul acesteia sunt întâlnite în Oltenia, Banat, chiar și în Transilvania. În Serbia, unde se dezvoltă cultura Kostolac, se întâlnesc multe motive decorative existente la Rogova. P. Roman arată că la Ostrovul Corbului, în cultura Coțofeni IIIc, se întâlnesc importuri Kostolac vechi și Vučedol clasic. În județul Mehedinți, ceramica Vučedol se întâlnește la Tismana și Gârla Mare într-o locuință Coțofeni. N. Tasić consideră că în Serbia cultura Coțofeni III este contemporană cu Kostolac și Vučedol timpuriu. Pe baza analizelor radiocarbon de la Băile Herculane și Ostrovul Corbului, Forenbacher plasează cultura Coțofeni între 3300-2700 a. Chr., dar cercetătorii din Transilvania propun intervalul 3500-2500 a. Chr. În concluzie, considerăm că locuirea Coțofeni de la Rogova poate fi plasată în prima treime a mileniului al III-lea a. Chr.

Abstract: Between 1995-1998 and 2000-2005 archeological surveys were carried out in a site located in Rogova, point „La Cazărmi”. In the south-west side of the explored area we discovered the Coțofeni settlement with 9 dwellings and 14 pits. I didn't had the possibility to investigate none of the dwellings entirely so i only researched the area in the sections drawn. The entire settlement was situated in a swampy area and the survey was carried out during water drainage works. The ceramic, smooth and rough, both of common use revealed the existence of 11 types, with many variations. The ceramic design is distinctive for this culture but we found out vessel fragments with characteristic design to Kostolac Culture and some ceramic forms are specific to this culture. The dwelling 1/2002, as much as it was researched, had only one ceramic specific to Kostolac culture. The ceramic forms encountered at Rogova and it's design are found in Oltenia, Banat and even Transilvania. In Serbia, where the Kostolac Culture develop, we found many decorative designs like the ones in Rogova. P. Roman explains that in Ostrovul Corbului, in Coțofeni IIIc culture, there are imports from old Kostolac and Vučedol classic. In Mehedinți county the Vučedol ceramic is found in Tismana and Gârla Mare in a Coțofeni dwelling. N. Tasić considers that Coțofeni III in Serbia is contemporary with Kostolac and early Vučedol. Based on radiocarbon analysis from Băile Herculane and Ostrovul Corbului, Forebacher is placing the Coțofeni Culture between 3300-2700 a. Chr., while Transilvanian researchers consider the interval between 3200 - 2500 a. Chr. Taking into consideration all the above, i consider that the Coțofeni settlement in Rogova can be placed in the first third of the IIIrd millennium a. Chr.

Cuvinte cheie: Cultura Coțofeni, Oltenia, așezare, materiale arheologice.

Key-words: Culture Coțofeni, Oltenia, settlements, archaeological materials.

I. Istoricul cercetărilor

Localitatea Rogova are o suprafață de 3952 ha și împreună cu satul Poroinița alcătuiesc comuna Rogova din jud. Mehedinți. Prima atestare istorică a localității Rogova datează din 18 decembrie 1539, când Radu Paisie, voievodul Țării Românești, întărește printr-un hrisov¹ marelui armaș Dietco și fiilor

* Doctor, e-mail: gabriel_craciunescu@yahoo.com.

¹ Stăncuț, Osiac, 1971, pp. 125-132.

lui, stăpânirea peste „...Rogova toată și cu tot hotarul”. Localitatea mai este atestată și în 1612², dar și în anii următori: 1637, 1652, 1662, 1669, 1715, până la începutul sec. al XIX-lea³.

Nu au fost întreprinse cercetări sistematice în niciun punct de pe raza acestei localități, deși se cunoșteau mai multe puncte din care proveneau materiale arheologice. Prima mențiune în context arheologic a localității o întâlnim la C. Moisil, care publică o brățară descoperită în această localitate⁴. Aceeași piesă va fi amintită în *Arheologia preistorică a Olteniei* de către D. Berciu, care consideră că piesa aparține primei epoci a fierului⁵. În altă lucrare a aceluiași autor această brățară nu mai apare⁶, cum nu apare nici în lucrarea referitoare la bronzurile din România⁷; în schimb, piesa se găsește în colecția Muzeului Regiunii Porților de Fier din Drobeta Turnu Severin. În *Arheologia preistorică a Olteniei*, Rogova este menționată cu descoperiri aparținând culturii Coțofeni⁸, fără a se oferi alte precizări. Este posibil ca fragmentele ceramice amintite de D. Berciu să provină de pe malul Blahniței, din punctul „La cazărmi”.

Pentru epoca romană, localitatea este menționată cu descoperiri numismatice din perioada posterioară retragerii aureliene până în sec. IV inclusiv⁹. În anexa 1 a lucrării lui Oct. Toropu, se precizează că la Rogova au fost descoperite complexe arheologice și antichități, iar în anexele 2 și 20 sunt amintite descoperiri monetare. D. Tudor amintește despre urmele așezării romane de pe apa Blahniței și de un follis emis de Constantin cel Mare¹⁰. Cercetări desfășurate de I. Stîngă, de la Muzeul Regiunii Porților de Fier, îl determină pe acesta să afirme că așezarea romană de pe apa Blahniței a fost distrusă în întregime¹¹.

Cercetările sistematice au început în 1995, într-un punct situat la 2 km est de satul Rogova și la 50 m pe dreapta șoselei Rogova-Livezile, în apropierea canalului de drenare a apei care începea de la șosea și se termina în Blahnița. Prima secțiune S I (6x1,5 m) a dus la descoperirea a două fragmente ceramice atipice. Ca urmare a acestui fapt, mi-am îndreptat atenția asupra zonei de confluență a canalului de drenare amintit cu râul Blahnița, situată la circa 700 m de șoseaua amintită (Fig.1).

Cu excepția unui singur an, 1999, în care nu am primit fonduri pentru cercetare, în intervalul 1995-2007 am efectuat cercetări arheologice în situl din punctul „La Cazărmi”. Aici am trasat alte secțiuni: S II (12x1,5 m), S III (8x1,5 m) și S IV (8x1,5 m). Mi-am stabilit ca obiectiv cercetarea acestei zone și pentru anii următori. În 1996 au fost trasate alte secțiuni: S V (26x1,5 m) și S VI (20x2 m). În 1997 s-a continuat în aceeași zonă cu S VII (66x1,5 m), S VIII (26x1,5 m), S XI (51x1 m). Datorită unor ploii puternice din acea perioadă, secțiunile deschise și terenul din jurul acestora, erau acoperite de apa care se scurge destul de greu de pe acel teren care este aproape plat. Drept urmare, am deschis două secțiuni, S IX (10x1 m) și S X (10x1 m), într-o zonă situată la circa 300 m nord-este de punctul unde cercetasem până atunci. Această alegere a fost determinată de poziția ceva mai ridicată a terenului. Nu s-a găsit niciun material arheologic în aceste două secțiuni, iar zona nu a mai prezentat niciun interes.

În 1998 mi-am îndreptat atenția către o zonă situată la peste 100 m în nordul punctului unde săpasem până acum. Drept urmare, am deschis alte secțiuni: S VII A (46x1,5 m), S XII (36x1 m), S XIII (6x1 m) și S XIV (36x1 m). Aici am descoperit situații deosebite din punct de vedere arheologic, dar stratul de cultură era tot mai subțire și cu mai puțin material arheologic. Aceasta era situația ultimelor carouri ale lui S XII, iar în S XIII, trasată la distanță de aproape 50 m nord de S XII, nu se mai afla niciun material arheologic. De fapt chiar actuala configurație a terenului ne

² Stănciulescu-Bîrda, 1982, pp. 249-283.

³ Stăncuț, Osiac, 1971.

⁴ Moisil, 1911, p. 85, fig. 6.

⁵ Berciu 1939, p. 177, fig. 221/3.

⁶ Berciu 1953, pp. 589-691.

⁷ Petrescu-Dîmbovița, 1977.

⁸ Berciu, 1939, pp. 73, 76.

⁹ Toropu, 1976, p. 79.

¹⁰ Tudor 1978, p. 221.

¹¹ Stîngă, 1998, p. 41.

sugerează că zona dintre S XII și S XIII, adâncită ceva mai mult, reprezintă o fostă albie a Blahniței. La nord de această albie nu s-a mai locuit.

În 1999 Muzeul Regiunii Porților de Fier nu a mai putut aloca nici un leu pentru cercetare, în plus, personalul a fost redus cu 40%. Pentru anul 2000 am hotărât să mă întorc la vechiul nucleu și am deschis trei suprafețe: Sp. I (8x8 m), Sp. II (8x8 m) și Sp. III (4x8 m). În 2001 au fost cercetate următoarele secțiuni: S XV (3,5x20 m), S XVI (20x2 m), S XVII (44x1 m). Am încercat să sondez zona cuprinsă între nucleul cercetat în primii ani și secțiunile exterioare, din partea de nord-est. Speram să mai descopăr și alte morminte aparținând culturii Basarabi.

În 2002 am vizat laturile de est și sud ale sitului. Pentru aceasta am trasat următoarele secțiuni: S XVIII (65x2 m), S XIX (5x1 m), S XX (10x1,5 m) la care se adaugă și Cas. 1 (2x2,5 m). Secțiunea XIX, trasată la sud de Blahnița, a lămurit faptul că această zonă se află la periferia sitului.

În 2003 au fost cercetate S XXI (52x2 m) și S XXII (10x1 m). Din acest an, în mod constant am căutat să stabilesc limita estică a sitului. În 2004 au fost săpate secțiunile S XXIII (21x2 m), S XXIV (38x1 m), Cas. 2 (2x2 m) și S XXV (40x1 m).

Fondurile reduse avute la dispoziție m-au determinat să sondez anumite porțiuni prin secționarea extremităților acestora. Este situația din 2005 când S XXVI (15x2 m) și S XXVII (20x1 m) au fost trasate pe aceeași linie dar cu o întrerupere de 20 m între ele. Pentru lămurirea unor situații au fost făcute și două casete: Cas. 3 (2x1 m) și Cas. 4 (2x2 m). Anul 2006 a însemnat trasarea a două secțiuni: S XXVIII (10x1 m) și S XXIX (22x1 m) iar în anul 2007 au fost trasate ultimele două secțiuni: S XXX (10x1 m) și XXXI (6x1 m).

Cercetările începute în 1995, au stabilit că nivelul aparținând culturii Coțofeni a fost întâlnit în secțiunile: II, III, IV, V, VI, VII, VIIA, VIII, XV, XVI, XVII, XVIII, XXI, XXIII, XXIV, XXVI, XXVIII și suprafețele I, II și III.

Deși nu am avut la dispoziție sume de bani suficiente pentru cercetare, am încercat să răspund la câteva deziderate: care sunt locuirile din zona respectivă; cât se întindea fiecare din acestea; care sunt limitele stațiunii cercetate, dacă există necropole în zonă. Eforturile de a descoperi necropolele aparținând diverselor locuiri de aici nu au dat decât rezultate parțiale, în sensul că au apărut mai multe morminte din feudalismul timpuriu și un singur mormânt aparținând culturii Basarabi. Pe parcursul cercetării au fost publicate unele materiale care să permită o cunoaștere a sitului de către cei interesați. Aceste materiale prezentau situații existente în acel moment, astfel că se impune prezentarea fiecărei locuiri din momentul opririi cercetării.

Colectivul de cercetare a fost compus din: Gabriel Crăciunescu, de la Muzeul Regiunii Porților de Fier - responsabil științific al șantierului, care a condus toate campaniile; Constantin Stuparu, de la Muzeul Regiunii Porților de Fier - membru, a participat la campaniile din 1996 și 1997; Cristian Dumitru Manea, de la Muzeul Regiunii Porților de Fier - membru, participant la campaniile 2000-2007; Mihai Sîrbu și Ionuț Bălțean - studenți, au participat la campania din anul 2000; Ovidiu Pădurean, de la Muzeul Regiunii Porților de Fier și Flavius Gavriș, tânăr absolvent de facultate, au participat la campania din 2005; Marin Iulian Neagoe, de la Muzeul Regiunii Porților de Fier a participat la campania din 2007.

Au fost publicate unele materiale de colaboratori ai mei¹², o parte din materialul arheologic descoperit până în 2000 a fost publicat de mine în urmă cu mai mult timp¹³. Am insistat atunci pe formele ceramice și decor, dar săpăturile următoare au oferit elemente noi care merită să fie cunoscute iar despre complexe descoperite trebuie făcute unele precizări.

Două locuințe din anul 2001 le-am cedat spre publicare colegului Manea Cristian Dumitru. Acesta a desenat unele materiale, dar nici în acest moment colegul amintit nu mi-a comunicat unde a publicat aceste locuințe.

¹² Manea, 2003, pp. 48-54; Manea, Pădurean, 2005, pp. 47-56.

¹³ Crăciunescu, 2002, pp. 19-61.

II. Siturile existente în zonă

Repetatele recunoașteri de teren, desfășurate în perioada campaniilor de cercetare sistematică din zonă, au permis identificarea mai multor puncte în care se află și alte situri arheologice. Unele din acestea sunt situate pe raza localității Rogova, altele sunt situate pe raza altor localități din apropierea Rogovei

A. La 2 km est de sat, în stânga șoselei care leagă localitățile Rogova și Livezile, se află o zonă care a suferit numeroase intervenții cu utilaje mecanizate pentru amenajarea unui izvor și pentru drenarea apei acestuia. În jurul izvorului se găsesc fragmente ceramice romane și feudale precum și monede romane. Este posibil ca de aici să provină și descoperirile numismatice amintite de Oct. Toropu și D. Tudor. Din acest loc mi-a fost predată o monedă romană de către un localnic, care a găsit-o în timp ce mă aflam pe șantier.

B. Exact în fața acestui punct, pe dreapta șoselei amintite și la 700 m distanță, chiar pe malul Blahniței, se află punctul „La Cazărmi” unde am efectuat cercetarea pe parcursul a 12 campanii și unde se află locuiri din mai multe perioade istorice.

C. La circa 300 m vest de punctul „La Cazărmi” unde am făcut cercetarea, în albia taluzată mecanizat a Blahniței, am găsit fragmente ceramice aparținând culturii Coțofeni, Hallstattului și culturii Glina. Din acea porțiune începe un izlaz care a fost acoperit cu straturi succesive de pământ cărat de apele pluviale de pe dealul cu care se învecinează. În felul acesta, nivelul arheologic este acoperit de o consistentă depunere de steril.

D. La circa 0,5 km est de sat, se află Balta Veche, un ogaș lung și adânc situat cândva pe cursul Blahniței, înainte de regularizarea mecanizată a albiei acestui râu. În malul acestei foste albie a Blahniței, se află fragmente ceramice aparținând unui hallstatt timpuriu. Pe terenul cultivat din imediata vecinătate a bălții, se observă zone cu chirpici bine ars.

E. Între stațiunea cercetată de noi și acest ultim punct, pe o lungime de 1,5 km, în dreapta Blahniței, se află terenuri agricole și grădina de legume a localității. Pe toată această suprafață situată în lunca de pe malul drept al Blahniței, care are lățimea de 4-500 m, se întâlnesc fragmente ceramice, cele mai multe atipice și foarte fărâmițate, dar unele din acestea pot fi atribuite cu destulă certitudine feudalismului timpuriu.

Punctele semnalate de noi, cu excepția celui cu material roman, se află situate în lunca râului Blahnița. Terenul aproape plat, fără pantă semnificativă de scurgere, a făcut ca acest râu să își schimbe adesea albia. Aceste schimbări ale albiei, dublate de inundațiile periodice, i-au determinat pe locuitorii zonei din diferite perioade istorice să schimbe vatra satului atunci când nu puteau să apere zona de furia apelor. În cercetările mele am găsit dovezi care să confirme efortul unor comunități de direcționare a apelor revărsate.

F. Această locuire a luncii Blahniței se întâlnește și în alte puncte de pe cursul râului. O asemenea situație a fost verificată prin sondajul efectuat în apropierea satului Bucura¹⁴, situat în aval de Rogova. Aici locuirea a ocupat tot un teren mai înalt din zona mlăștinoasă a acestui râu.

G. La circa patru km de punctul cercetat de noi, pe malul stâng al Blahniței, în amonte, se află o altă stațiune care aparține, din punct de vedere administrativ, de satul Livezile. Aceasta este situată pe panta unui deal, la circa 400 m de Blahnița, iar lângă această stațiune se află un izvor puternic. Stratul de cultură a fost în mare măsură distrus de lucrări mecanizate de mare profunzime, executate în zonă în perioada cooperativizării agriculturii. Materialul arheologic recoltat din această zonă indică o locuire dintr-o fază târzie a culturii Verbicioara¹⁵.

H. De pe malul drept, în amonte, la circa 5 km de Rogova, Blahnița primește un mic afluent al cărui debit scade semnificativ în anotimpul cald. Din zona de pornire a acestui afluent, situată la circa 1 km de Blahnița, provine un topor cu brațe în cruce¹⁶. Cercetări de suprafață efectuate

¹⁴ Crăciunescu, 1994, pp. 16-20; Crăciunescu, 1996, pp. 36-37; Crăciunescu, 2004, p. 19.

¹⁵ Crăciunescu, 2004, p. 36.

¹⁶ Manea, 2006, pp. 112-114.

ulterior, au dus la depistarea unui singur fragment ceramic datorită faptului că întregul teren indicat de descoperitorul toporului, era acoperit de iarbă și vegetație.

I. Localitatea Valea Izvorului, din comuna Livezile, se află la 4 km est de Rogova, locul de unde izvorăște Blahnița. Aici există o stațiune arheologică cu materiale aparținând culturilor Criș, Sălcuța și Glina.

În această scurtă trecere în revistă a siturilor din apropierea Rogovei, mi-am propus să prezint doar descoperirile de stațiuni arheologice de pe malurile Blahniței situate la cel mult 4 km de localitatea în discuție. Descoperirile arheologice de pe cursul acestui râu, cunoscute în acest moment, sunt mai numeroase dar consider că nu este cazul să le amintesc acum și aici.

III. Cadrul geografic, clima, apele

Câmpia Olteniei este, în cea mai mare parte, o câmpie de terase dunărene, pe care au fost identificate opt asemenea terase. Între Drobeta Turnu Severin-Brza Palanka și Plenița-Cetate, terasele se desfășoară până sub platforma piemontană Getică, afară de un mic și strâmt tăpșan subcolinar între Drincea și Plenița. Aceasta este Câmpia Mehedinților, care se termină deasupra Dunării, în unele sectoare la 80-100 m altitudine. Cuprinde toată seria celor opt terase și se desfășoară mai ales la nivelul celor 50-60 m și 27-35 m, aceasta din urmă în vestul văii, în zona Blahnița, unde se păstrează tiparul vechilor meandre ale Dunării din vremea terasei respective cu lacuri și mlaștini pe fundul văii la Vânu Mare, Flămânda, Bistreț, etc.¹⁷ Satul Rogova este situat chiar în nordul terasei descrise, terasă care păstrează în diferite locuri, lacuri și mlaștini pe fundul fostei văi a Dunării.

Zona de câmpie a Olteniei a avut de suferit datorită dunelor de nisip în continuă mișcare. Datorită pîntenului piemontan Hinova-Batoți, care a constituit un adevărat obstacol în fața nisipurilor¹⁸, zona localității Rogova este mai puțin invadată de nisipuri, în special terenul de la est de această localitate, unde se află stațiunea noastră.

Clima Câmpiei Olteniei¹⁹ este caracterizată prin veri calde și foarte calde, cu precipitații sub formă de ploi nu prea bogate și ierni moderate, fără viscole și cu perioade de încălziri frecvente datorate aerului mediteranean care ajunge în zonă. Temperatura medie multianuală înregistrată la stația meteorologică Vânu Mare, localitate situată la 8 km de Rogova, este de 11,2° C. Cea mai mare valoare medie anuală înregistrată la aceeași stație, a fost de 14,3° C în anul 2002 iar cea mai mică valoare medie anuală a fost de 9,9° C. Temperatura maximă absolută în zona noastră de interes s-a înregistrat în 4 iulie 2000 ca fiind de 42,4° C, iar minima înregistrată, de data aceasta la stația Craiova, a fost de -35,5° C în data de 25 ianuarie 1963. Cantitatea medie anuală de precipitații înregistrată la stația Vânu Mare a fost de 559 mm din care 51,4% s-a înregistrat în sezonul cald (1 aprilie-30 septembrie) și 48,6% în sezonul rece. Pe anotimpuri avem următoarea situație: iarna 23,7%, primăvara 25,7%, vara 27,3%, iarna 23,3%. Cea mai mare cantitate de precipitații în această zonă a fost înregistrată în 1927 când au căzut 835,5 mm de apă, cu 258,2 mm mai mult decât media multianuală. Cea mai mică cantitate de precipitații a fost înregistrată în anul 1992, fiind de 289,6 mm, cu 287,7 mm mai puțin decât minima multianuală.

Aceasta este situația cu elementele de climă actuale, dar pentru perioadele vechi trebuie să ne raportăm și la ceea ce se cunoaște acum despre acele vremuri. Studiile efectuate asupra acestei probleme ne arată că intervalul 3000-2900 a. Chr. este caracterizat prin veri calde și secetoase, iar în intervalul 2900-2150 a. Chr. verile erau ploioase²⁰.

Dintotdeauna apa a fost un element indispensabil vieții și de aceea a atras comunitățile umane ca un magnet. Pentru așezările preistorice sursa de apă era vitală. De aceea aceste așezări sunt situate în apropierea unor ape curgătoare cu debit în tot timpul anului sau în vecinătatea unor lacuri sau bălți de mari dimensiuni.

¹⁷ Mihăilescu, 1966, p. 308.

¹⁸ xxx, 1969, p. 376.

¹⁹ Boengiu, 2004.

²⁰ Tomescu, 1998-2000, p. 268.

Râul Blahnița este primul afluent al Dunării de la marginea de vest a Piemontului Bălăciței și are lungimea de 56 km, iar bazinul de 555 km². În zona localității Rogova, Blahnița iese din piemont și primește ca afluent pârâul Poroița. Debitul Blahniței este de 0,5 m/s. Pânza freatică în lunca unde se află stațiunea noastră, se află la adâncimea de maxim 2 m. Studii de specialitate au arătat că nivelul freatic crește, în lunci, din decembrie până în iunie și descrește în intervalul iulie-decembrie.

Localnicii denumesc Blahnița în mai multe feluri: Pârâul Rogova, Balta sau Matca²¹. Râul, care vine dinspre nord-est, străbate satul și se îndreaptă apoi spre sud-est, are numeroase zone mlăștinoase datorate terenului plat prin care curge, dar și pânzei freatice aflate, în unele zone, la suprafață. O asemenea zonă se întâlnește în punctul „La cazărmi” situat la 2 km est de Rogova. Aici Blahnița curge printr-o luncă ce are o înclinare est-vest foarte mică, motiv pentru care râul și-a schimbat adesea albia. În plus, pânza freatică este situată la o adâncime de circa 2 m. În multe cazuri în malurile adâncite mecanizat ale Blahniței apar mici izvoare care își strâng apele din pânza freatică de sub lunca și dealurile înconjurătoare. Lunca, în acest punct, are o deschidere de aproape un kilometru și este mărginită, în nord și sud, de dealuri înalte care nu îi permit legătura cu restul câmpiei decât pe latura de vest. Practic toată apa pluvială și cea rezultată din topirea zăpezilor, se scurge prin albia râului Blahnița, care în mod normal are un debit mic. Actuala albie a râului Blahnița a fost trasată mecanic, astfel încât, în malurile ei putem efectua numeroase observații.

IV. Complexele culturii Coțofeni

1. Locuințe

Locuințele au fost numerotate în fiecare an la rând, în funcție de momentul descoperirii, indiferent de cultura căreia au aparținut. De aici și numerotarea lor pe sărite, în cadrul fiecărui an. Acestea aveau un schelet de lemn care se baza pe unii stâlpi de mari dimensiuni, alții mai subțiri, legați între ei cu împletituri de nuiele. Peste împletitura de nuiele se aplica un strat destul de gros de lut amestecat cu paie. Pereții locuințelor erau spoși, atât la interior cât și la exterior, cu un strat subțire de argilă brună procurată din albia Blahniței. Atunci când se usca, această argilă devenea aproape albă. Aceste observații au fost efectuate, cel mai bine, cu prilejul demontării locuinței nr. 1 din 1995, când pe fragmentele de chirpici au fost întâlnite elementele amintite ce puteau fi confundate cu un strat de var. Datorită faptului că așezarea era înconjurată de multe bălți, putem presupune că locuințele erau acoperite cu materiale din vegetația abundentă a acestora. Datorită sumelor modeste pe care le-am primit pentru cercetare, fiecare locuință a fost cercetată doar pe porțiunea care a apărut în secțiune.

L1/1995 (Fig. 2) a apărut în S II, C. 4-5 și avea baza la adâncimea de 1,30 m, adică 0,20 m săpat în stratul de steril arheologic. Fundul locuinței era amenajat, iar pereții erau foarte frumos lucrați și de culoare aproape albă. Această culoare se datora argilei vinete folosite la fățuirea pereților. Argila se procura de la adâncimea de circa 1,50-2 m și care se află în malurile Blahniței și acum. Locuința a fost prinsă transversal de secțiunea noastră și cercetată pe o porțiune de 3,48 m. Fundul locuinței era acoperit de numeroase fragmente ceramice și oase de animale. În interior avea o groapă pentru strângerea excesului de umiditate de la nivelul podelei, ca și în cazul locuințelor Verbicioara din această așezare.

L5 /1996 a apărut în S V, C.1-2, la adâncimea de 2,10 m, având fundul amenajat care se situa în stratul de argilă vântată. În centrul locuinței se afla o masă de chirpici iar numeroase fragmente ceramice erau situate pe marginea interioară a acesteia.

L1/1997 se afla în S VII, C. 6-7, la adâncimea de 0,85 m. Era marcată de mult chirpici peste care se aflau numeroase fragmente ceramice precum și o râșniță. Locuința se întindea mai mult către sud, deoarece în nord, unde a fost trasată S VIII, nu apar resturile acesteia.

²¹ Cosma, 1999, p. 9.

L5/2000-2001 a apărut parțial în Sp. II/2000 iar altă parte în S XV, C. 1/2001. Nu avea nici o amenajare interioară, iar baza era la adâncimea de 1,30 m din care 0,80 m era în nivelul viu. Avea dimensiunile de 2,75 x 1,45 m cu colțurile rotunjite, orientată est-vest, cu o ușoară deviere către nord, respectiv către sud. Era plină cu un bogat material ceramic Coțofeni cu influențe Kostolac.

L1/2001 (Fig. 3) a fost descoperită în S XV, C. 6-8, la adâncimea de 1,40 m, cu fund amenajat și foarte denivelat. Avea lățimea de 3,45 m și lungimea prinsă în secțiune, de 2,95 m. Era orientată est-vest, cu deviere a capătului estic către nord, capăt în care se aflau trei gropi grupate și alta deplasată către sud-vest. Groapa cu diametrul mai mic, situată chiar pe latura de est și având o adâncime de 2,35 m, a servit la fixarea unui stâlp de susținere. Latura de est a locuinței este rotunjită.

L2/2001 (Fig. 3) a fost descoperită în S XV, C. 8-10 și avea fundul la adâncimea de 1,50-1,60 m, foarte denivelat. Avea lățimea de 3,40 m și lungimea prinsă în secțiune, de 1,35 m. Către capătului de est, la distanță de 1,40 m de acesta, se afla o groapă pentru un stâlp de susținere, groapă care a fost lucrată în trepte, având centrul adânc de 2,20 m. Pe traseul capătului de est al locuinței se află o groapă care nu are legătură cu locuința.

L/2002 (Fig. 4) a fost descoperită în S XVIII, C. 9-10 și la adâncimea de 0,70 m fiind o locuință de suprafață cu podeaua amenajată. Pentru a putea cerceta mai mult din locuința care abia era semnalată în S XVIII, am trasat o casetă cu dimensiunile de 2,25 x 2,40 m, pe latura de vest a secțiunii. Dimensiunile locuinței prinse de cercetare sunt de 2,85 x 2,25 m și pare să fie orientată est-vest. Unul din pereți, în cădere, a distrus mai multe vase din care au fost reconstituite două. În afara acestor materiale, în locuință a mai fost descoperită și o râșniță lucrată din piatră de râu.

L2/2004 (Fig. 5) a fost descoperită în S XXIII, C. 4-5, la adâncimea de 1,60 m. Lățimea acesteia este de 2,18 m, iar lungimea prinsă în secțiune este de 1,18 m. În interiorul acesteia se afla o groapă cu diametrul de 1,90 m și baza la adâncimea de 1,95 m. Aceasta conținea cenușă și numeroase fragmente de vase Coțofeni. Deși materialul arheologic este mult mai sărac în exteriorul capătului de est al acesteia, acolo pare să fi existat o amenajare gen șopron, cu un nivel de călcare apropiat de cel al locuinței dar mai adânc decât nivelul de călcare al acelei perioade.

L4/2004 a fost descoperită în S XXIV, C. 1, și avea fundul la adâncimea de 1,10 m. Am transformat primul carou într-o casetă cu dimensiunile de 2 x 2 m și tot nu am prins limitele locuinței. Cea mai mare parte a locuinței era acoperită cu chirpici ars și câteva fragmente ceramice.

2. Gropi

Pentru cultura Coțofeni voi preciza dimensiunile gropilor, materialul arheologic pe care îl conțineau, iar în unele cazuri rolul lor. Cea mai mare parte a gropilor pe care le-am sesizat în timpul cercetărilor, sunt gropi simple din care s-a scos lutul necesar construirii altor locuințe. Ulterior, acestea au fost umplute cu resturi menajere așa cum este situația cu locuința 5/2000-2001.

G/1995 se afla în interiorul L1/1995, are formă rotundă cu diametrul de 0,65 m. Avea rolul de a strânge excesul de umiditate

G1/1996 era situată în S V, C. 3 și avea diametrul de 1,55 m. Avea o adâncime de 2,10 m și era plină cu cenușă și fragmente ceramice Coțofeni. Era situată sub nivelul de călcare al L2/1996 care aparținea culturii Verbicioara.

G1/2001 se afla în S XV, C. 6, era situată în interiorul lui L1/2001 și avea adâncimea de 2,35 m. Fiind ovală, avea diametrul mare de 0,70 m, iar cel mic de 0,40 m. Conținea pământ și fragmente ceramice.

G2/2001 se afla în S XV, C. 6 și avea adâncimea de 1,95 m. Avea o formă ovală cu diametrul mare de 1,60 m și era plină cu cenușă, pământ și câteva fragmente ceramice. Se afla în interiorul lui L1/2001.

G3/2001 se afla în S XV, C. 6-7 și avea adâncimea de 1,95 m. Era situată în interiorul lui L1/2001. Fundul acesteia era neregulat, iar deschiderea la gură era de 1,40 m. Conținea fragmente ceramice, pământ și cenușă.

G4/2001 se afla în S XV, C. 7-8, avea adâncimea de 1,60 m și diametrul de 1,40 m. Conținea fragmente ceramice și pământ, fiind situată în estul lui L2/2001.

G5/2001 se afla în S XV, C. 8 și avea fundul la adâncimea de 1,65 m. Era rotundă și cu diametrul de 1,15 m. Era umplută cu pământ, cenușă și mici bucăți de cărbune.

G6/2001 se afla în S XV, C. 8-9 și avea fundul la adâncimea de 1,50 m. Avea o formă rotundă, cu diametrul de 0,90 m și se afla pe traseul laturii de est a lui L2/2001. Era umplută cu pământ și fragmente ceramice.

G7/2001 se afla în S XV, C. 8 și era o groapă în trepte. Prima treaptă avea o formă ovală cu dimensiunile de 0,95 x 0,65 m și adâncime de 2 m. În mijlocul ei se afla o altă groapă care avea diametrul de 0,40 m și adâncimea de 2,20 m. În momentul golirii conținea puțină cenușă și mici resturi de cărbune.

G11/2001 se afla în S XVI, C. 7-8, avea diametrul de 1,10 m și adâncimea de 1,60 m. Avea o formă absolut neregulată, la fel ca și fundul care avea multe denivelări. Conținea pământ, cenușă și fragmente ceramice.

G12/2001 se afla în S XV, C. 2, la adâncimea de 1,30 m și avea diametrul de 1,75 m. Era plină cu pământ, fragmente de chirpici și câteva fragmente ceramice.

G2/2002 se afla în S XVII, C. 7 și avea o formă dreptunghiulară cu lungimea de 1,50 m și lățimea prinsă în secțiune, de 0,70 m. Avea adâncime de 1,25 m, adică 0,20 m în solul viu și era plină cu pământ, oase de animale, cenușă și fragmente ceramice.

G1/2004 se afla în S XVIII, C. 4-5 și se afla în L2/2004. Avea diametrul de 1,90 m și adâncimea de 1,95 m. Era plină cu pământ, multă cenușă și mult material ceramic.

G1/2005 se află în S XXVI, C. 1 și avea adâncimea de 0,95 m. Era situată chiar în colțul secțiunii, fiind prinsă pe mai puțin de un sfert. Conținea câteva fragmente ceramice și pământ.

V. AMENAJĂRI ÎN CADRUL AȘEZĂRII

Datorită faptului că din întregul sit a fost cercetată doar o mică parte, nu au fost surprinse prea multe elemente de amenajare a așezării acestei perioade, cum ar fi dispunerea locuințelor. Terenul pe care s-a întins locuirea acestei perioade, chiar și parțial, era foarte mlăștinos și de aceea erau necesare unele lucrări de natură hidrotehnică, dacă nu de asanare, cel puțin de drenare sau direcționare a excesului de umiditate. Cercetarea a surprins doar un mic canal de drenare a apei (Fig. 2), situat în secțiunea III/1995. Acesta avea orientare sud-est – nord-vest, era lat de 0,60 m și o adâncime de 0,20 m în stratul steril arheologic. Această orientare corespunde unghiului de înclinare a terenului și direcției de curgere a Blahniței. El permitea surplusului de apă să fie colectat și deversat în Blahnița, care în acea perioadă avea un curs diferit de cel de astăzi, fiind încă vizibilă pe teren acea albie chiar și acum. Este posibil să fi existat mai multe asemenea canale pe cuprinsul așezării, dar probabil că aveau adâncimi mici sau foarte mici, abia către vărsare, o dată cu colectarea unui volum mai mare de apă ele fiind mai bine conturate și sesizabile.

Alte lucrări de natură hidrotehnică pot fi socotite și unele gropi din interiorul unor locuințe. Este situația lui G3/2001 care avea o adâncime de 1,95 m, iar podeaua locuinței nr.1 în care se afla, era situată la adâncimea de 1,40 m. Sau G1/2004 era adâncă de 1,95 m, iar podeaua locuinței era la adâncimea de 1,60 m. Cele câteva cazuri de acest fel ne arată că gropile din interiorul locuințelor aveau o adâncime de 0,35-0,50 m. Le considerăm gropi pentru strângerea excesului de umiditate datorită observațiilor efectuate într-o perioadă mai mare de timp. În timp ce eram pe șantier, după câte o ploaie mai bogată în precipitații, am observat că în gropile desfăcute se strângea apa care persista mai multe zile iar terenul din jurul lor se usca mai repede. Celelalte gropi care aparțin acestui nivel de locuire au fost făcute ca urmare a faptului că din ele s-a luat lutul necesar construirii locuințelor, a pereților acestora. Consider că umplerea lor s-a făcut într-un timp destul de scurt, cu resturi menajere și de altă natură, ca o necesitate a nivelării terenului din apropierea locuințelor.

VI. MATERIALUL ARHEOLOGIC

1. Ceramica

Ceramica reprezintă cea mai numeroasă categorie din materialele arheologice ajunse până la noi, în stare mai mult sau mai puțin fragmentară. În cazul locuirii Coțofeni de la Rogova această afirmație are deplină acoperire, în sensul că aproape în fiecare din cele nouă locuințe s-a găsit un volum impresionant de material ceramic. S-au putut identifica multe forme de vase specifice acestei culturi. În prezentarea acestor forme am ținut seama de tipologia stabilită de P. Roman pentru această cultură²².

Pentru confecționarea vaselor s-a folosit lutul amestecat cu nisip și scoici pisate. În funcție de acest amestec avem trei categorii ceramice: fină, de uz comun și grosieră. Ceramica fină este lucrată din lut amestecat cu nisip foarte fin, pasta este bine frământată și omogenizată, iar vasele au o culoare brună sau castanie. Ceramica de uz comun este lucrată dintr-o pastă în care se găsește nisip cu bobul mai mare și scoică bine pisată, adăugată mai rar și în cantitate destul de mică. Culoarea acestei categorii ceramice este castanie, brună și neagră. Ceramica grosieră a fost lucrată din lut amestecat cu scoici prost pisate și bobite de pietriș. Are, în mod predominant, culoarea brună dar mai întâlnim și fragmente ceramice de culoare gri. O mare parte din ceramica fină are interiorul acoperit cu un slip roșu. Doar în câteva cazuri slipul roșu acoperă și exteriorul vaselor. La ceramica semifină s-a folosit un slip subțire pentru acoperirea asperităților datorate compoziției pastei și modului de execuție a vaselor. Atunci când acest slip este prea gros sau întinderea lui nu se face corect, bucăți din acesta se desprind.

Forme ceramice

Starea destul de fragmentară a materialului ceramic și faptul că acesta provine din locuințele unei singure așezări, nu a permis identificarea unui număr prea mare de forme.

1. Străchinile sunt cele mai întâlnite forme ceramice ale acestei stațiuni. În funcție de arcuirea corpului, tronconicitatea sau bitronconicitatea acestuia, precum și modul de terminare a buzelor, acest tip ceramic se poate subîmpărți la rândul său.

1a1. Străchini cu corp bitronconic, gât scurt și maxima bombare rotunjită. Acestea au gâtul scurt și evazat iar pe maxima bombare au apucători sau torți (Pl. I/4) sau apucători plasate în zona de contact a gâtului cu corpul (Pl. I/3)

1a2. Stăchini cu corp bitronconic, gât înalt tronconic sunt mai puține. Au fost descoperite câteva exemplare în L/2002, unele decorate, altele simple. Un exemplar este decorat cu triunghiuri hașurate (Pl. II/2), a căror bază se află pe linia de contact a gâtului cu corpul. În această zonă de contact se mai află două torți mici și plasate, asimetric, una în apropierea celeilalte. La un alt exemplar gâtul este separat de corp printr-o linie incizată și cu traseu nesigur (Pl. II/3). Decorul constă în cinci grupe de linii incizate, numărul acestora variind între 12 și 14. Ultimul exemplar de care amintim s-a păstrat fragmentar, este nedecorat, iar cele două torți orizontale sunt tubulare. În afara celor din L/2002, au mai apărut și alte exemplare, unele cu torți tubulare (Pl. II/4), altele cu torți înguste (Pl. II/5-7).

1a3. Străchinile cu corpul bombat, aproape sferic, sunt cele mai multe. Acestea ar putea fi împărțite după modul în care se termină buza, dar nu considerăm necesar să creăm atâtea subdiviziuni. Cele mai multe din acestea au corpul decorat (Pl. I/5,6; III/3, 5). Reprezentativă în acest sens este o piesă care are și restul a patru picioare pentru sprijin (Pl. V/1). Câteva exemplare au decor doar pe buză (Pl. I/1, 2), dar sunt și exemplare total nedecorate (Pl. XIV/7).

2. Castroanele se situează pe locul doi ca frecvență în așezarea noastră. Acestea au corpul bitronconic, iar maxima bombare este rotunjită. Există mai multe variante ale acestui tip de vas, în funcție de modul de terminare a buzei.

²² Roman, 1976a.

2. a. 1. Castron cu buza teșită oblic în interior (Pl. II/7; III/14, 19; IV/22, 24; V/34).

2. a. 2. Castron cu buza teșită oblic în interior și exterior (Pl. III/17; 20; IV/25 V/28-29; 32, 33).

2. b. Castron cu buza rotunjită și uniform îngroșată (Pl. IV/21).

2. c. 1. Castron cu buza teșită oblic și care depășește puțin peretele vasului iar în exterior este răsfrântă (Pl. III/15; IV/26).

2. c. 2. Castron cu buza teșită oblic, cu partea superioară răsfrântă la exterior, iar partea interioară depășește peretele vasului (Pl. IV/27).

2. c. 3. Castron cu buza teșită oblic, cu buza ce depășește peretele vasului în interior și exterior (Pl. V/23, 30).

2. d. Castronul cu buza răsfrântă către exterior (Pl. V/31) este o variantă care se întâlnește mai rar.

3. Ceștile au câte o toartă care se ridică mult de pe buză, iar corpul este destul de mic. La Rogova se întâlnesc doar în stare avansată de fărâmițare. De amintit aici două exemplare de mici dimensiuni (Pl. VI/37, 38) care au formă atipică pentru acest tip ceramic.

4. Căucele au mărime apropiată de a ceștilor dar sunt prevăzute cu câte o toartă care se ridică mult de pe buză. Două asemenea piese (Pl. VI/35, 36) au fost descoperite în L1/2001.

5. Cănille descoperite în această stațiune au, în cea mai mare parte, corpul sferic și buza oblică. Au câte o toartă care urcă de pe buză iar în partea diametrală buza are cea mai mare înălțime. Au fost descoperite patru exemplare aproape întregi: două (Pl. VI/40, 41) se aflau în L5/2000-2001 iar alte două căni provin, una din S XXIV (Pl. VI/42) și alta din S XXVI (Pl. VI/43) cealaltă. În stratul de cultură din S VIIA a fost descoperită o singură cană aproape întreagă care are fundul plat (Pl. XIV/110).

6. Cupe întâlnim destul de greu, în sensul că acest tip de piese o găsim în stare fragmentară. Presupun că pot prezenta un exemplar, de la care se păstrează partea inferioară (Pl. VI/39), iar de la altul se păstrează jumătatea superioară (Pl. VIII/55).

7. Amforele se găsesc cel mai adesea în stare fragmentară datorită dimensiunii lor mari. La unele s-a păstrat mai bine partea inferioară (Pl. VII/44). Unele din ele au un decor elaborat, realizat din caneluri și incizii în rețea (Pl. VII/46-47), iar la altele decorul este realizat din puncte (Pl. VII/45).

8. Oalele de cărat lichide au corpul globular și mai rar bitronconic. Sunt prezente în număr destul de mare la Rogova, dar în mare parte sunt fragmentare. Au două urechișe verticale pentru agățat (Pl. VII/49; VIII/50, 51).

9. Vasele de uz comun se întâlnesc în număr mare dar într-o avansată stare de fărâmițare. Există și exemplare într-o stare ceva mai bună (Pl. VIII/53, 56).

10. Vasele în formă de clopot sunt mai rare, din care prezint un exemplar (Pl. VIII/52).

11. Vasele care imită formele metalice sunt destul de rare. Practic, nu am găsit decât fragmente dintr-un singur vas (Pl. VII/48).

12. Strecurătorile sunt prezente prin mai multe fragmente de dimensiuni diferite. Unele vase au doar fundul perforat (Pl. VIII/57), altele au și corpul perforat (Pl. VIII/54).

Această tipologie a formelor de vase aparținând culturii Coțofeni de la Rogova constituie o dezvoltare a materialului prezentat cu altă ocazie²³, la care am adăugat materiale și elemente noi, apărute în anii următori de cercetare.

Pentru profilul străchinilor cu corp bitronconic, gât scurt și maxima bombare rotunjită de la Rogova, cele mai bune analogii le avem în ceramica descoperită la Basarabi²⁴. O mare parte din străchinile cu corp bitronconic și gât înalt tronconic (Pl. II/8-11) prezintă analogii cu descoperiri de la Bocșa Montană-Colțani²⁵ sau cu piese de la sud de Dunăre, de la Ciglană-Dobanovci și Gomolava²⁶. Descoperirile de la sudul Dunării provin din mediul Kostolac sau în complexe cu

²³ Crăciunescu, 2002, pp. 19-61.

²⁴ Roman, 1976a, Pl. 92/1.

²⁵ Roman, 1976a, Pl. 114/5.

²⁶ Nikolić, 2000, Pl. IV/9; X/10.

resturi Kostolac la nord de fluviu²⁷ Străchinile cu corpul bombat, aproape sferic prezintă bune analogii cu materiale de la Castrele Traiane²⁸, Basarabi²⁹ și Ostrovul Corbului-*km fluvial 911*³⁰.

Castroanele cu buza trasă către interior prezintă mari asemănări cu piese descoperite la Basarabi³¹ și Ostrovul Corbului- *km fluvial 911*³². Castroanele cu buza terminată drept sau trase către exterior au analogii tot la Basarabi³³ și Ostrovul Corbului- *km fluvial 911*³⁴. Castroane cu buza trasă atât la interior, cât și la exterior au analogii în aceeași zonă istorico-geografică³⁵.

Ceștile cu corp emisferic sunt asemănătoare cu piese care provin de la Ostrovul Corbului-*km fluvial 911*³⁶, atât în privința formei, cât și a modului în care se ridică toarta de pe buză și a locului în care se prinde. Ceștile cu gât înalt seamănă mai degrabă cu materialele de la Basarabi³⁷. Ceștile de o formă specială sunt de mici dimensiuni, iar una din ele (Pl. VI/4), are o formă inedită. Genul de ceașcă cu fundul ascuțit se întâlnește mai mult în mediul Kostolac din Serbia³⁸, dar în mod destul de obișnuit în Bulgaria³⁹.

Cămile prezintă o mare asemănare cu piese mai vechi, descoperite la Hinova în punctele *Stârmina* și *Pichetul grănicerilor*⁴⁰, puncte destul de apropiate de situl Rogova, precum și un vas descoperit în Ostrovul Șimian⁴¹.

Amforele prezintă asemănări evidente cu materiale de la Deva-Cetate și Basarabi⁴² în privința formelor.

Vasele de uz comun prezintă asemănări cu materiale de pe o arie ceva mai extinsă. Ne gândim în primul rând la materialele de la Bocșa Montană-Colțani⁴³, dar revenim la zona restrânsă a sud-vestului Olteniei, unde asemănările merg de la formă până la decor⁴⁴.

Oalele de cărat lichide sunt asemănătoare cu piese descoperite în Oltenia și Banat, la Cârna - *Măgura Tomii*⁴⁵, Cetate⁴⁶, Basarabi⁴⁷ sau Românești⁴⁸, dar și la sud de Dunăre⁴⁹.

Torți și apucători

După modul de utilizare, torțile se împart în două grupe: 1. pentru agățarea vaselor și 2. pentru apucatul vaselor.

1. Torțile pentru agățarea vaselor sunt mai late sau mai înguste, au găuri cu diametrul mic pentru introducerea unei sfori și se împart în:

1. a. Torți tubulare realizate prin perforarea verticală a buzei vasului sau a unor manșete situate pe buză (Pl. VII/49; VIII/50, 51).

²⁷ Roman, 1976a, p. 20.

²⁸ Roman, 1976a, Pl. 89/1.

²⁹ Roman, 1976a, Pl. 90/1-6.

³⁰ Roman, 1976a, Pl. 98/1-6.

³¹ Roman, 1976a, Pl. 92/2.

³² Roman, 1976a, Pl. 98/3, 6.

³³ Roman, 1976a, Pl. 92/1.

³⁴ Roman, 1976a, Pl. 98/1, 2.

³⁵ Roman, 1976a, Pl. 90/6; 98/6; 99/11.

³⁶ Roman, 1976a, Pl. 99/13, 14.

³⁷ Roman, 1976a, Pl. 90/11; 91/4.

³⁸ Nikolić, 2000, Pl. XXXIII/10; Tasić, 1995, Pl. 7/7.

³⁹ Alexandrov, 1995, Fig. 4/70.

⁴⁰ Berciu, 1939, Fig. 85/4,6.

⁴¹ Popilian, 1999, Fig. 3/4.

⁴² Roman, 1976a, Pl. 89/2; 96.

⁴³ Roman, 1976a, Pl. 116/17, 18.

⁴⁴ Roman, 1976a, Pl. 93/4; 98/13-15.

⁴⁵ Dumitrescu, 1960, Fig. 2/1.

⁴⁶ Dumitrescu, 1960, Fig. 4/1, 2.

⁴⁷ Roman, 1976a, Pl. 90/13.

⁴⁸ Roman, 1976a, Pl. 106/13.

⁴⁹ Alexandrov, 1995, Fig. 5/80-83.

1. b. Torți tubulare perforate orizontal, situate pe corpul vaselor (Pl. I/4; IV/24; V/28) sau în zona de contact a corpului cu gâtul (Pl. II/8, 10, 12).

1.c. Torți situate pe corpul vaselor și perforate vertical (Pl. VII/45).

2. Torțile pentru apucat sunt, în cea mai mare parte aplicate și pot fi distinse mai multe variante:

2. a. Torți sub formă de panglică (Pl. VI/35, 36, 40-43).

2. b. Torți tubulare (Pl. IX/60,61).

2. c. Torți în bandă lată (Pl. X/75; XI/79, 80).

2. d. Torți ansa cornuta (Pl. XI/81).

Pe vase se întâlnesc și apucători, care sunt realizate prin aplicarea, pe diferite părți ale acestora, a unor bucăți de lut de diferite forme și mărimi. Unele sunt late și alveolate (Pl. I/3, 5; V/32), altele sunt late și crestate (Pl. XII/85, 91), iar în unele cazuri acestea au forma unor potcoave, uneori perforate vertical pentru a fi agățate (Pl. V/30; XI/76-78). Două cești de mici dimensiuni sunt prevăzute cu apucători conice situate pe buză (Pl. VI/37, 38). Tot apucători conice dar orientate în jos se întâlnesc pe mai multe vase (Pl. III/20).

Decorul

Pentru decorarea vaselor s-a folosit tehnica adâncirii, a reliefului și a incrustației. **Tehnica adâncirii** constă în incizarea unor linii mai subțiri sau mai groase ori prin imprimarea unor instrumente cu capete speciale, de diferite forme și grosimi. În unele situații liniile imprimate în pastă au fost realizate cu instrumente al căror vârf era bont, și astfel au apărut adevărate caneluri. În alte cazuri adâncirea are un aspect punctiform. **Tehnica decorării în relief** constă în aplicarea unor brăuri, a unor creste pe pereții vaselor sau îngroșarea buzelor unor vase. **Substanța albă de incrustație** se găsește pe puține fragmente ceramice. La un singur fragment această substanță este foarte ușor de observat și ea umple câteva triunghiuri lucrate din puncte.

Motive decorative

Cu ajutorul procedeelor tehnice arătate, au fost realizate o serie de motive ornamentale prin combinarea acestora.

1. Triunghiul se întâlnește destul de des pe această ceramică, realizat din incizii (Pl. I/3; II/8) sau puncte (Pl. II/10-12; XIII/102, 103), pe mai multe tipuri de vase. Tot ca triunghiuri, dar mult simplificate, pot fi socotite și grupele de trei puncte situate sub buza unor vase (Pl. XIII/95).

2. Rombul este folosit într-o măsură mai mică și este realizat din linii (Pl. V/31) sau puncte (Pl. VII/45).

3. Benzile hașurate și benzi în rețea sunt realizate în diverse feluri pe părți diferite ale vaselor. Benzile hașurate, formate din grupe de linii paralele, se întâlnesc pe torțile vaselor (Pl. XI/79-81). Ele sunt lucrate prin incizie sau împunsături succesive. O situație deosebită o întâlnim la două fragmente de vase care au corpul acoperit cu grupe de linii incizate (Pl. VIII/52, 53, 56) sau chiar o bună parte din corp este acoperită cu aceste incizii. Ambele vase au interiorul acoperit de un slip roșu, caracteristic culturii Coțofeni. Benzile în rețea constau din incizii care se întretaie. Asemenea benzi sunt întâlnite în special pe vasele mari (Pl. VII/46-47; XIII/96). Inciziile acestea se întretaie uneori așa de regulat încât formează romburi.

4. Linii verticale întâlnim pe diverse tipuri de vase, fie dispuse singular (Pl. I/6; III/14, 20; IV/23, 26), fie încadrate de un alt decor (Pl. V/28; VIII/51). În unele situații aceste incizii sunt trasate în grupe de câte 4-7 linii (Pl. III/20; V/32) sau 12-14 linii (Pl. II/9). Toate acestea au fost lucrate prin incizare, dar mai sunt și altele care au fost realizate prin punctare (Pl. VIII/50) sau intercalare cu linii punctate (Pl. III/16). Exteriorul unor vase este acoperit și cu linii dispuse oblic (Pl. V/33).

5. Motive în forma „scheletului de pește” sunt întâlnite pe diverse fragmente ceramice (Pl. III/18).

6. Motive în forma „ramurilor de brad” sunt destul de prezente, atât pe fragmente de vase, cât și pe unele piese întregi (Pl. VII/49; XII/87).

7. Motivele „în căpriori” sunt ornamente principale, fiind derivate, prin simplificare, din ornamentele în forma ramurilor de brad. Le întâlnim pe corpul străchinilor și castroanelor (Pl. I/3; IV/28-29; VII/44; Pl. XII/92), iar în unele situații, chiar către buza acestora (Pl. III/15; IV/22).

8. Șirurile de impresiuni sunt realizate cu instrumente care au capete diferite și de aici forma diferită a acestora. De regulă le întâlnim dispuse sub buza vaselor pe un rând (Pl. I/3; III/14, 19; IV/22, 23), pe două șiruri (Pl. I/5; IV/27) sau trei șiruri (Pl. III/15). Toate liniile care formează aceste șiruri sunt dispuse oblic. Există și linii formate din puncte, dispuse orizontal atât sub buza vaselor (Pl. XIII/94; XIV/109), cât și pe corpul lor (Pl. XIII/104). Într-un singur caz șirurile de puncte sunt dispuse intercalat cu un decor de linii incizate (Pl. XII/90).

9. Motive în forma tablei de șah se întâlnesc în câteva cazuri și sunt realizate din puncte imprimate în pastă (Pl. VII/45; XIII/99, 101) sau din linii incizate (Pl. II/13).

10. Liniile canelate se întâlnesc în mod distinct o singură dată (Pl. VII/46, 47) pe un vas de mari dimensiuni. Trei caneluri paralele sunt situate circular pe umărul vasului și coboară către bază, cu un spațiu între ele. Din zona circulară coboară alte două benzi de câte două caneluri și o a treia bandă formată din cinci caneluri.

11. Aplicații plastice în forma „boabelor de linte” se întâlnesc pe cele mai multe din formele ceramice ale acestei culturi. Ele sunt aplicate pe diferite zone ale corpului vaselor (Pl. VIII/51; XII/86, 92) cât și pe torți (Pl. IX/60; XI/80).

12. Ornamentele în relief se prezintă sub mai multe forme:

- brăuri aplicate, situate în cele mai multe cazuri la mică distanță sub buză și sunt atât crestate (Pl. XII/82, 84, 85, 91), cât și alveolate (Pl. XII/89, 93). Nu sunt puține cazurile când aceste brăuri sunt situate pe maxima bombare a vaselor. În multe situații pe linia brăului se întâlnesc apucători. Există și situații când pe același vas există câte două brăuri dispuse paralel (Pl. XII/83).

- potcoavele în relief sunt apariții mai rare pe această ceramică și le întâlnim pe mai multe tipuri de vase (Pl. V/2; XI/76-78);

- crestele în relief sunt destul de rare în această stațiune (Pl. II/7; IV/21);

- proeminențe de diferite forme: rotunde (Pl. XIII/97) sau alungite (Pl. XIV/107). Cele rotunde nu trebuie confundate cu pastilele în forma „boabelor de linte”.

13. Motivele libere se întâlnesc pe relativ multe vase și constau, în principal, într-un decor incizat care este mai mult sau mai puțin elaborat. Pe unele fragmente ceramice se pare că decorul a fost trasat după o idee clară (Pl. IV/25; XII/88; XIII/98), dar pe altele acest decor este improvizat (Pl. VI/26; XIV/106, 108, 110). Există și situații când peste liniile incizate au fost executate linii punctate (Pl. XII/90).

Triunghiuri umplute cu linii incizate paralele se întâlnesc atât în jud. Mehedinți⁵⁰, cât și în alte zone: Basarabi⁵¹, Buleta-Chiciurla⁵², Herculane-Peștera Hoților⁵³ și Boarta-Cetățuie⁵⁴, Sebeș-Râpa Roșie⁵⁵, iar în sudul Dunării la Čot-Popović⁵⁶. Triunghiurile realizate din puncte se întâlnesc, cel mai adesea, pe ceramica de factură Kostolac⁵⁷.

Rombul lucrat din puncte se întâlnește la Herculane-Peștera Hoților⁵⁸. Se întâlnește mult și în mediul Kostolac⁵⁹.

Benzile incizate sunt dispuse de cele mai multe ori pe verticală, dar sunt și vase la care aceste benzi se intersectează. Ca mod de realizare decorul de la Rogova (Pl. VIII/52, 53, 56) se

⁵⁰ Liciu, 2002, pp. 7-18, Pl. I/1; II/4; VI/5.

⁵¹ Roman, 1976a, Pl. 95/6.

⁵² Petre (Govora), 1967, Fig. 5/7.

⁵³ Roman, 1976a, Pl. 102/8; 109/4.

⁵⁴ Dumitrașcu, Togan, 1971, Pl. VI/4.

⁵⁵ Aldea, 1968, Fig. 9/16.

⁵⁶ Nikolić, 2000, Pl. VII/1.

⁵⁷ Nikolić, 2000, Pl. XVIII/11; XX/4; XXXVIII/5.

⁵⁸ Roman, 1976a, Pl. 110/9; 113/7; 115/4.

⁵⁹ Nikolić, 2000, Pl. VI/3; XIV/3; XXX/6.

aseamănă foarte mult cu decorul întâlnit pe vase de la Ostrovul Corbului⁶⁰, Vânători⁶¹, Cârna-Grindul Braniște⁶² sau Răhău-Dealul Șipotelor⁶³, Sebeș-Râpa Roșie⁶⁴. Benzile în rețea din stațiunea noastră sunt trasate pe vase de mari dimensiuni. Acest lucru este foarte ușor de observat la un vas aproape întreg de la Rogova (Pl. VII/46-47), pe care se observă modul de dispunere aproape simetric al decorului. La fel sunt decorate a vase descoperite la Căzănești⁶⁵, Sebeș-Râpa Roșie⁶⁶ și pe materialele de la Băile Herculane⁶⁷, Ostrovul Mare⁶⁸, Vânători⁶⁹, Basarabi⁷⁰ și Ostrovul Corbului⁷¹. Acest tip de decor este cunoscut în sudul Olteniei prin descoperiri aparținând culturii Cernavoda III⁷². La Cuina Turcului aceste benzi în rețea se întâlnesc pe materiale aparținând culturii Kostolac⁷³, materiale care au fost descoperite în nivel Coțofeni, dar au fost publicate separat.

Linii verticale sunt trasate în grupe de sine stătătoare sau încadrate de alte motive decorative. Ele pot să acopere toată înălțimea vasului sau doar anumite porțiuni din acesta. Asemenea linii se întâlnesc pe ceramica de la Basarabi⁷⁴, Ostrovul Corbului⁷⁵, Vânători⁷⁶, Ostrovul Șimian⁷⁷, Hinova⁷⁸ și în alte puncte din Oltenia⁷⁹.

Motive în forma „scheletului de pește” se întâlnesc pe un spațiu foarte mare și anume la Baia de Fier-Peștera Pârcălabului⁸⁰, Vânători⁸¹, Basarabi⁸². Motive în forma „ramurilor de brad” se întâlnesc la Oradea-Salca, Brașov, Deva-Cetate⁸³, iar motivele „în căpriori” se întâlnesc la Ostrovul Corbului-Botu Piscului și Călnic⁸⁴.

Șirurile de impresiuni au forme diferite, sunt dispuse sub buză pe unu, două sau trei rânduri orizontale. Acest decor nu este specific unei faze anume, el fiind întâlnit în toate fazele acestei culturi. Astfel, este prezent pe ceramica de la Locusteni⁸⁵, Vârful Pietrii Muntenilor⁸⁶, Herculane-Peștera Hoșilor⁸⁷, Vânători⁸⁸, Ostrovul Corbului⁸⁹, Țebea⁹⁰ și alte stațiuni arheologice.

⁶⁰ Roman, 1976a, Pl. 98/13-15; 102/6, 9.

⁶¹ Liciu, 2002, Pl. V/10.

⁶² Bichir, 1958, Fig. 1.

⁶³ Horedt et al., 1967, Fig. 4/5.

⁶⁴ Aldea, 1968, Fig. 9/4.

⁶⁵ Petre, 1970, Fig. 1/3.

⁶⁶ Aldea, 1968, Fig. 9/17.

⁶⁷ Roman, 1977a, Fig. 2/15.

⁶⁸ Liciu, 2002, Pl. I/2.

⁶⁹ Liciu, 2002, Pl. V/6.

⁷⁰ Roman, 1976a, Pl. 97/2.

⁷¹ Roman, 1976a, Pl. 101/2, 7.

⁷² Comșa, 1967, Fig. 6/21.

⁷³ Boroneanț, 1966, Fig. 2/9.

⁷⁴ Roman, 1976a, Pl. 92/1.

⁷⁵ Roman, 1976a, Pl. 102/5, 10.

⁷⁶ Liciu, 2002, Pl. V/3.

⁷⁷ Popilian, 1999, Fig. 3/4.

⁷⁸ Roman, 1976a, Pl. 104/13.

⁷⁹ Berciu, 1939, Fig. 85/5.

⁸⁰ Roman, 1976a, Pl. 41/3.

⁸¹ Liciu, 2002, Pl. IV/1, 3, 5.

⁸² Roman, 1976a, Pl. 90/5, 6.

⁸³ Roman, 1976a Pl. 42/1-2; 89/2.

⁸⁴ Roman 1976a, Pl. 103/1, 5.

⁸⁵ Roman 1976a, Pl. 60/1.

⁸⁶ ***, 1955, Fig. 9/4.

⁸⁷ Roman, 1976a, Pl. 65/114; 74/1,3; 76/3; 110/5.

⁸⁸ Liciu, 2002, Pl. III/4; IV/7.

⁸⁹ Berciu, 1953, Pl. VIII B; Roman, 1976a, Pl. 98/2, 3, 5; 99/12.

⁹⁰ Hartușche, 1969, Fig. 4/14, 17, 18.

Motive în forma tablei de șah sunt lucrate din puncte sau linii. Acest motiv era considerat a fi prezent în Transilvania, Banat și Crișana⁹¹. Ele sunt prezent la Românești⁹² și Herculan-Peștera Hoților⁹³. Pe baza descoperirilor de la Ostrovul Corbului, P. Roman considera că pentru sudul Olteniei nu avem decât importuri Kostolac⁹⁴. În Serbia motivul acesta este întâlnit în special în mediul Kostolac⁹⁵. El este prezent și la Ostrovul Corbului, în vechile săpături⁹⁶.

Liniiile canelate se întâlnesc pe mai multe fragmente ceramice, la Rogova, dar și pe un vas aproape întreg (Pl. VII/46-47). Aceste linii canelate sunt prezente în toate fazele culturii Coțofeni⁹⁷, dar pe materialele de la Rogova, canelura este mai adâncă. Ceva asemănător se întâlnește pe un vas fragmentar de la Ostrovul Corbului⁹⁸ și pe altul de la Gârla Mare⁹⁹. Aplicații plastice în forma „boabelor de linte” sunt prezente în toate fazele acestei culturi¹⁰⁰, iar stațiunea noastră nu face excepție. Aceste aplicații se întâlnesc la Verbicioara, Castrele Traiane – zona fortificației circulare¹⁰¹, Basarabi¹⁰², Gârla Mare¹⁰³, cât și la Ostrovul Corbului, atât în cercetările vechi¹⁰⁴ cât și în cele noi¹⁰⁵.

Brăurile aplicate se situează de cele mai multe ori sub buza vaselor și sunt alveolate sau crestate. Au fost remarcate încă de acum aproape un secol, când au fost descoperite¹⁰⁶. Câteodată sunt întrerupte de apucători care se ridică ușor de pe linia brăului.

Potcoavele în relief sunt prezente în toate stațiunile cercetate sistematic, au deschiderea în sus sau în jos, sunt simple, crestate sau alveolate și serveau, în afara rolului estetic, la prinderea vaselor.

Crestele în relief sunt rare în stațiunea noastră, dar sunt destul de numeroase în zonă¹⁰⁷. Proeminențele sunt de formă rotundă sau alungită și se ridică foarte puțin de pe peretele vasului. Nu sunt amintite în alte stațiuni, s-ar putea să fie ceva local.

Motivele libere, cum le-am numit eu, reprezintă un decor format din linii drepte sau în zig-zag, întâlnit în toate stațiunile Coțofeni.

2. Obiecte din lut

a) Fusaiiolele se întâlnesc în număr mare. Unele au fost lucrate din fragmente ceramice mai groase (Pl. X/72, 74), prin perforare, dar cele mai multe sunt special confecționate din lut (Pl. IX/62, 65) și au diferite forme.

b) Greutățile de lut se întâlnesc în stare fragmentară, în special cele de mari dimensiuni care erau folosite la fixarea acoperișului de păioase al locuințelor (Pl. X/71, 73). Cele de dimensiuni mai mici erau destul de rare.

c) Mosoarele sunt prezente prin câteva exemplare, dar toate în stare fragmentară. Sunt de formă cilindrică și cu capetele lățite (Pl. IX/68).

⁹¹ Roman, 1976a, Pl. 45.

⁹² Roman, 1976b, Pl. IV/11.

⁹³ Roman, 1977b, Pl. 47/4.

⁹⁴ Roman, 1977a, p. 422.

⁹⁵ Nikolić, 2000, Pl. I/7; IX/16; XI/8; XXII/4; XXVIII/2, 10.

⁹⁶ Berciu, 1953, Pl. X B.

⁹⁷ Roman, 1976a, Pl. 64/7; 73/197/1.

⁹⁸ Berciu, 1953, Pl. X B.

⁹⁹ Liciu, 2002, Pl. I/2.

¹⁰⁰ Roman, 1976a, pp. 27-28.

¹⁰¹ Berciu, 1952, Fig. 22/2, 7.

¹⁰² Roman, 1976a, Pl. 92/5.

¹⁰³ Liciu, 2002, Pl. I/1.

¹⁰⁴ Berciu, 1953, Pl. VIII/A, B.

¹⁰⁵ Roman, 1976a, Pl. 103/6.

¹⁰⁶ Bărcăcilă, 1924, Fig. 33-34.

¹⁰⁷ Roman, 1976a, Pl. 92/2, 3; 98/6; 100/6.

d) Lingurile (Pl. IX/58, 59) sunt marcate prin câteva exemplare, cele mai multe în stare fragmentară și lucrate din pastă care conține destul de mult nisip în compoziție. Asemenea piese sunt cunoscute și din alte cercetări¹⁰⁸.

e) Uneltele erau confecționate din diferite materiale, printre care și din lut ars. O asemenea piesă am descoperit la Rogova, pe care o considerăm a fi unealtă. Este vorba de o piesă alungită (Pl. IX/63) cu un vârf destul de bont și care, la capătul opus era ruptă.

3. Obiecte din piatră

Piatra a constituit materia primă din care s-au confecționat numeroase unelte necesare acestei comunități. Prin natura lor neperisabilă, acestea au ajuns până astăzi așa cum au fost confecționate, chiar dacă unele sunt în stare fragmentară.

Piatra, cu structură diferită, a fost prelucrată prin cioplire și șlefuire, pentru confecționarea uneltelor și armelor.

Piatra șlefuită a servit la confecționarea unor arme și unelte. Topoarele sunt cel mai bine reprezentate prin câteva piese fragmentare. Unul are păstrată doar partea activă ce este lățită față de restul corpului (Pl. X/70).

Piatra cioplită a permis confecționarea unor unelte de mici dimensiuni lucrate din silex, obsidian și alte roci de culoare roșcată și de calitate inferioară, dar care, prin izbire se desprind în lame. De fapt nu avem decât câteva piese lucrate din obsidian și care au o culoare brun-cenușie, cu aspect de sticlă topită. Au fost descoperite în nivelele Coțofeni și numeroase așchii de cuarț, care erau folosite ca unelte, dar și unele nuclee de silex epuizate. Tot din piatră au fost confecționate râșnițele și percutoarele. Cele mai multe râșnițelor au fost lucrate din piatră de râu și au ajuns la noi în stare fragmentară. Pentru a putea sparge unele semințe, necesare în alimentație, erau folosite percutoarele. Erau lucrate tot din piatră de râu și datorită folosirii intense, aveau o formă de sferă.

4. Obiecte din os și corn

Osul și cornul a fost folosit pentru confecționarea unor unelte, arme și podoabe. Cel mai des folosit, ca materie primă, a fost osul. Pe capete de os, dar și pe așchii din același material, au fost lucrate diferite unelte (Pl. IX/69), iar prin retezarea unor oase cu secțiune rotundă s-au confecționat mărgelile. Din așchii de oase lungi au fost confecționate ace pentru cusut. La un exemplar se observă faptul că pentru crearea orificiului au fost făcute două găuri alăturate (Pl. IX/66). Pandantivele sunt lucrate din colți de animale, cel mai adesea din colți de mistreț (Pl. IX/64, 67). Aceștia erau perforați către unul din capete pentru a fi prinși cu sfoară. Coarnele de cerb au fost folosite pentru confecționarea unor plantatoare.

CONCLUZII

Așezarea Coțofeni de la Rogova a ocupat o parte din terenul mlăștinos care se afla pe cursul pârâului Blahnița. În zona imediat învecinată din partea de nord, se afla un teren plan cu o înălțime de câțiva metri mai sus, suficient cât să nu ajungă inundațiile periodice, unele de mare amploare.

În apropiere de localitatea Căstrele Traiane din jud. Dolj, până în urmă cu câțiva ani se putea urmări, pe imaginea din satelit, conturul unui ring rotund cu un diametru destul de mare. Aici se află o fortificație cu șanțuri și valuri de apărare ce aparține culturii Coțofeni. Trebuie precizat că zona este reprezentată de o câmpie care se întinde către localitățile Dârvari și Gemeni din jud. Mehedinți și Unirea din jud. Dolj. Stațiunea este cunoscută sub numele de „*Cetățuia de la Matei Bârdău*” și este menționată de câteva ori¹⁰⁹. Petre Roman a făcut săpături în acest punct¹¹⁰. În acest început de

¹⁰⁸ Dumitrașcu, Togan, 1971, Pl. V/42-43.

¹⁰⁹ Berciu, 1952, p. 166; Roman, 1976a, p. 60; Lazarovici, Lazarovici, 2007, p. 312; Vulpe, 2001, pp. 226-227; Tuțulescu, 2013, p. 51; Pătroi, 2016, p. 27.

¹¹⁰ Roman, 1976a, p. 60.

an 2018, această stațiune rotundă nu se mai poate urmări pe imaginea din satelit. Între localitățile Gemeni (jud Mehedinți), Castrele Traiane și Unirea (jud. Dolj) se mai observă și acum un ring rotund pe care îl bănuiesc a fi tot o așezare a culturii Coțofeni. Pot preciza că așezarea „*Cetățuia de la Matei Bârdău*” se afla la nord de acest ultim sit amintit.

Nu cunosc situația de pe teren a celor două stațiuni, dar pot să spun câte ceva despre o altă stațiune. La 14. 04. 1976, împreună cu colegul Ion Stîngă de la Muzeul Regiunii Porților de Fier, am efectuat o cercetare de teren în zona localităților Dârvari și Gemeni. Cunoșteam faptul că la Dârvari se află o cetate despre care se spunea că este dacică. Pe teren, la o distanță de circa 2 km nord-est de satul Dârvari am găsit o cetate de pământ. Din păcate, nu aveam la noi nici aparat de fotografiat, niciun instrument de măsurat pentru a reține ceva din măreția a ceea ce ne-a impresionat atunci. Tot ce am putut să fac a fost să măsoar cu un pas întins dimensiunile fortificației. Avea lungimea de 175 de pași, iar lățimea era de 85 de pași, fiind orientată cu axa lungă est-vest. Interiorul acesteia avea aspectul unei terase care se ridica ușor față de terenul din jur. Această impresie era creată de faptul că de jur împrejurul cetății se afla un șanț adânc de peste doi metri. Acum estimez lățimea sa la aproximativ 10 m. Cel mai bine îmi amintesc șanțul de pe latura de sud, către sat, care avea adâncimea cea mai mare. Datorită arăturilor executate cu tractoare, latura de nord a șanțului era destul de aplatizată față de latura de sud. În afara unui bogat material ceramic recoltat și dus la muzeu, am observat bucăți mari de lut puternic ars, în care se puteau observa bine urma unor împletituri de nuiete de grosimi apreciabile.

Am crezut că voi reveni cât mai repede în acel punct pentru a înregistra și măsura ceea ce doream, dar nu s-a mai putut din motive independente de voința mea. Am revenit după mulți ani în acel loc, dar întâmplător și cu mare grabă. Ultima vizită la Dârvari a fost în anul 2012 când nu am mai putut să arăt tinerilor colegi locul fortificației decât după materialul ceramic de pe teren. Repetatele arături cu mecanizate au distrus complet fortificația. Singurele materiale ceramice văzute și recoltate de aici aparțin culturii Coțofeni. Deși materialul ceramic era abundent, consider că era o fortificație de refugiu, datorită dimensiunilor foarte mici și lipsei unei surse de apă permanentă, cel puțin în ultimii 40 de ani.

Este de presupus că și celelalte două fortificații circulare au avut tot un astfel de caracter. Dacă ținem seama că și așezarea Coțofeni de la Rogova a fost stabilită intenționat în mijlocul unei mlaștini, constatăm existența unui anumit grad de instabilitate în această fază finală a culturii Coțofeni. Această instabilitate se putea datora mișcării populațiilor de stepă¹¹¹, curentului vučedolian care se orientează, într-o anumită etapă către sud-est și este barat de cultura Glina care se îndreaptă către vest¹¹².

Desigur că este dificil să ne formăm o părere exactă despre întinderea așezării și organizarea acesteia datorită cercetării limitate pe care am putut să o fac. Dar amintesc faptul că la 300 m vest de punctul în care am făcut cercetarea, în albia taluzată mecanic a Blahniței, au apărut fragmente ceramice Coțofeni. Consider că așezarea a fost destul de mare, dar că s-a întins mai mult la vest de zona în care am cercetat eu.

Locuirea Coțofeni de la Rogova a fost de lungă durată și acest lucru este sugerat de mai multe aspecte practice întâlnite în timpul cercetărilor. Un prim fapt în acest sens este acela că populația acestei perioade a descoperit metoda de a păstra uscat interiorul locuințelor prin practicarea unei gropi care permitea colectarea excesului de umiditate. Consider că această descoperire se putea face doar în condițiile în care se locuia mai mult timp pe același loc și se făceau observații anuale sau multianuale. În al doilea rând nu am întâlnit locuințe care să fi dispărut prin incendiere. Chiar trasarea unor mici canale, ca cel întâlnit în zona lui S III, presupune o amenajare a terenului pentru o locuire îndelungată.

¹¹¹ Popa, 2009.

¹¹² Roman, 1980, p. 17.

O parte din materialul arheologic din această perioadă este de certă factură Kostolac. Cel mai bine se observă lucrul acesta la L1/2002 unde ceramica este doar de factură Kostolac.

La sud de Dunăre, în Serbia, unde se află numeroase așezări Kostolac, pe ceramica acestei culturi se întâlnește decorul în forma tablei de șah la Barice¹¹³, Gardoš¹¹⁴, Gomolava¹¹⁵, Lepenska potkapina¹¹⁶, Keljin-Surduk¹¹⁷, Kulma Škjopului¹¹⁸. Decorul sub formă de triunghi se găsește la Čot-Popović¹¹⁹, Gomolava¹²⁰ sau Tri humke¹²¹. În aceeași zonă se găsesc linii punctate la Jelenak¹²², romburi la Keljin-Surduk¹²³, iar incizii groase în mai multe puncte din care amintesc situl Vlasac¹²⁴. Aceste elemente Kostolac se întâlnesc și în sud-vestul României la Herculane-Peștera Haiducilor, nivelele i, j¹²⁵, Basarabi¹²⁶, Ostrovul Corbului¹²⁷, Slașoma¹²⁸, Gârla Mare¹²⁹, Românești¹³⁰, Cuina Turcului.

Situl de la Rogova este cel mai estic punct cu așa multe materiale și elementele de factură Kostolac. Nu ar fi exclus ca mici grupuri ale purtătorilor culturii Kostolac să fi migrat în această zonă de sud-vest a Olteniei și să fi coexistat cu purtătorii culturii Coțofeni, lucru mai greu de crezut. Dar trebuie să avem în vedere și existența unor meșteri itineranți, așa cum se întâmplă cu producerea unor piese de metal mai dificil de realizat, sau existența unor schimburi realizate între diferitele comunități, care asigură, prin intermediari, ceramică Kostolac în mediul Coțofeni. Am în vedere L1/2002 în care, atât cât a fost cercetată, conținea doar ceramică cu forme și decor Kostolac și care putea aparține unui individ care lucra ceramică Kostolac. Dar o cultură distinctă Kostolac în sud-vestul Olteniei nu cred că a existat deoarece ceramica Coțofeni este abundentă în fiecare așezare cercetată în această zonă. Fragmentele ceramice Kostolac se întâlnesc în număr destul de mare în comparație cu alte așezări, dar ceramica acestei culturi nu reprezintă, ca vase întregi, nici 1% din totalul ceramicii.

Există și opinii conform cărora în Serbia și Banat cultura Kostolac se interferează cu Coțofeni IIIa-b și de aici rezultă o variantă distinctă Coțofeni-Kostolac cu câteva situri în care există o cultură materială de sinteză. Categorie, această situație nu poate fi aplicată la Rogova și nici pentru sud-vestul Olteniei.

P. Roman arată că la Ostrovul Corbului în cultura Coțofeni IIIc se întâlnesc importuri Kostolac vechi și Vučedol clasic¹³¹. Câteva fragmente Vučedol am găsit în zona km fluvial 906, în localitatea Tismana. Pătrunderile Vučedol sunt documentate și pentru Ostrovul Șimian și se întâlnesc pe valea Dunării și la Gârla Mare, într-o locuință a culturii Coțofeni¹³². Locuința era situată în malul Dunării și era distrusă în mare măsură, astfel că nu am putut sesiza importuri Kostolac.

¹¹³ Bogdanović, 1998.

¹¹⁴ Stančić, 1973.

¹¹⁵ Petrović, 1988.

¹¹⁶ Jevtić, 1983.

¹¹⁷ Falkenstein, 1991.

¹¹⁸ Nikolić, 2000, Pl. XXI/1, 10, 13.

¹¹⁹ Bogdanović, 1985.

¹²⁰ Brukner, 1979.

¹²¹ Trbuhović, Vasiljević, 1972.

¹²² Medović, 1968.

¹²³ Falkenstein, 1991.

¹²⁴ Srejić, Letica, 1978.

¹²⁵ Roman, 1976b, Pl. IV.

¹²⁶ Roman, 1976a, Pl. 95/2.

¹²⁷ Roman, 1976a, Pl. 104/3, 7.

¹²⁸ Liciu, 2002, Pl. II/4.

¹²⁹ Crăciunescu, Văcuță, 2011, Pl. I/15.

¹³⁰ Roman, 1976, Pl. 108/11, 12.

¹³¹ Roman, 1976b, p. 145.

¹³² Crăciunescu, Văcuță, 2011.

În Bulgaria locuirea Kostolac se asociază cu finalul fazei a II-a și începutul fazei a III-a a culturii Coțofeni, iar cultura Vučedol corespunde fazei III Coțofeni¹³³. Una din ultimele opinii ale lui N. Tasić, referitoare la cultura Coțofeni în Serbia, precizează contemporaneitatea Coțofeni III cu Kostolac și Vučedol timpuriu¹³⁴. Într-o altă lucrare privind cultura Kostolac din Serbia se consideră că elementele din faza clasică a culturii Kostolac sunt contemporane cu fazele Coțofeni IIb - IIIa-b¹³⁵. O părere diferită în acest sens este exprimată într-o lucrare destul de recentă, în care se afirmă contemporaneitatea parțială Coțofeni III – Baden-D-E – Kostolac¹³⁶.

Pe baza celor șapte analize radiocarbon existente, de la Băile Herculane și Ostrovul Corbului, Forenbaher¹³⁷ plasează cultura Coțofeni în intervalul 3300-2700 a. Chr.

H. Ciugudean adoptă o cronologie mai largă¹³⁸ pentru dezvoltarea acestei culturi. În același sens se pronunță și C. I. Popa, care propune intervalul 3500-2500 a Chr pentru această cultură¹³⁹.

Așezarea de la Rogova aparține fazei Coțofeni IIIc. Deoarece nu dispunem de datări radiocarbon, apelăm la ceea ce se cunoaște pentru zona de sud-vest a României. Au fost efectuate șapte probe radiocarbon de la Băile Herculane și Ostrovul Corbului, dar care nu au precizat poziția stratigrafică și natura probei. Calibrate și interpretate, ele au dat rezultate care sunt interpretate diferit de unii cercetători.

Ținând seama de datele prezentate pentru stațiuni arheologice din sud-vestul României, considerăm că locuirea Coțofeni de la Rogova poate fi plasată în prima treime a mileniului trei.

LISTA ABREVIERILOR

ActaH	- Acta Hargitensia, Miercurea-Ciuc.
AMN	- Acta Musei Napocensis, Cluj-Napoca.
Antiquity	- Antiquity. A Quartely Review of World Archaeology, York.
AP	- Arheološki pregled, Belgrad.
Apulum	- Apulum. Acta Musei Apulensis, Alba Iulia.
ArchIug	- Archaeologia Iugoslavica, Belgrad.
Banatica	- Banatica, Reșița.
BCMI	- Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice, București.
BRGK	- Bericht der Römisch-Germanischen Kommission des Deutschen Archäologischen Instituts, Frankfurt am Main.
CA	- Cercetări arheologice, București.
Dacia	- Dacia – Revue d'Archéologie et d'Histoire Ancienne, București.
Drobeta	- Drobeta. Arheologie-istorie, Drobeta Turnu-Severin.
Historica	- Historica, Craiova.
Istraživanja	- Istraživanja, Novi Sad.
Litua	- Litua. Studii și cercetări, Târgu-Jiu.
Oltenia	- Oltenia. Studii și comunicări. Arheologie-Istorie, Craiova.
PZ	- Prähistorische Zeitschrift, Leipzig-Berlin.
RB	- Revista Bistriței, Bistrița-Năsăud.
RM	- Revista Muzeelor, București.
RVM	- Rad vojvođanskih muzeja, Novi Sad.
Sargetia	- Sargetia. Acta Musei Devensis, Deva.

¹³³ Alexandrov, 1994, p. 119.

¹³⁴ Tasić, 1995, p. 69.

¹³⁵ Nikolić, 2000, p. 92.

¹³⁶ Luca *et al.*, 2005, p. 16.

¹³⁷ Forenbaher, 1993, p. 246, fig. 5, *apud* Ciugudean, 2000, p. 57.

¹³⁸ Ciugudean, 1996, p. 146.

¹³⁹ Popa, 2009.

SCIV(A)	- Studii și Cercetări de Istorie Veche și Arheologie, București.
Stanișta	- Stanișta, Kragujevac.
Starinar	- Starinar, Belgrad.
StComSM	- Studii și comunicări, Satu Mare.
Th.-D.	- Thraco-Dacica, București.
Tibiscum	- Tibiscum. Studii și Comunicări de Istorie și Etnografie, Caransebeș.
Tibiscus	- Tibiscus. Istorie. arheologie. Muzeul Banatului, Timișoara.

BIBLIOGRAFIE

- ***. 1955. Șantierul arheologic Cerna-Olt. *SCIV* 6 (3-4), pp. 391-409.
- ***. 1969. *Geografia văii Dunării românești*. București: Academia R.S.R.
- Aldea, I. Al. 1968. Așezarea Coțofeni de la Rîpa Roșie – Sebeș. *Apulum* 7(1), pp. 91-102.
- Alexandrov, S. 1994. The Prehistoric Site of Radomir-Vahovo: Some Problems of the Early Bronze Age in South-Western Bulgaria (Northern Connections). În P. Roman, M. Alexianu (eds.), *Relations Thraco-Illyro-Helléniques: actes du XIVe Symposium national de thracologie (à participation internationale), Băile Herculane (14-19 septembre 1992)*. Bucarest: Institut Roumain de Thracologie, pp. 117-129.
- Alexandrov, S. 1995. The Early Bronze Age in Western Bulgaria: Periodization and Cultural Definition. În D. Bailey, I. Panayotov (eds.), *Prehistoric Bulgaria*. Madison, Wisconsin: Prehistoric Press, pp. 253-270.
- Bărcăcilă, Al. 1924. Antiquités pré- et proto-historiques des environs de Turnu-Severin. *Dacia* 1, pp. 280-296.
- Berciu, D. 1939. *Arheologia preistorică a Olteniei*. Craiova: Ramuri.
- Berciu, D. 1952. Șantierul Verbicioara. *SCIV* 3, pp.141-189.
- Berciu, D. 1953. Catalogul muzeului arheologic din Turnu-Severin. În *Materiale Arheologice privind Istoria Veche a R.P.R.* I, pp. 589-691.
- Bichir, Gh. I. 1958. Un mormînt cu ocră la Cîrna. *SCIV* 9 (1), pp. 91-100.
- Boengiu, S. 2004. *Piemontul Bălăciței. Studiu geomorfologic (Teză de doctorat)*. București: Institutul de geografie al Academiei Române.
- Bogdanović, M. 1985. Centralna Srbija u bakarna doba. *Stanișta* 11, pp. 9-33.
- Bogdanović, M. 1998. Novi nalazi kostolacke kulture u Šumadiji. *Stanișta*.
- Boroneanț, V. 1966. Cultura Kostolac de la Cuina Turcului. *SCIV* 17 (2), pp. 345-353.
- Boroneanț, V. 1968. Descoperiri aparținând culturii Vučedol în zona Porților de Fier. *RM* 5(4), pp. 352-355.
- Bukner, B. 1978 (1979). Zur Chronologie der Kostolac-Gruppe, *Archlug* 19, pp. 8-13.
- Cădăriu, Ș. 1974. Două așezări Coțofeni în hotarul orașului Bocșa. *Tibiscus* 3, pp. 75-80.
- Ciugudean, H. 1996. *Epoca timpurie a bronzului în centrul și sud-vestul Transilvaniei*. Bibliotheca Thracologica, XIII. București.
- Ciugudean, H. 2000. *Eneoliticul final în Transilvania și Banat: cultura Coțofeni*. Timișoara: Mirton.
- Comșa, E. 1967. Unele date cu privire la sfîrșitul perioadei de trecere de la epoca neolitică la epoca bronzului în sud-estul Olteniei. *SCIV* 18 (2), 1967, pp. 207-221.
- Cosma, M. 1999. *Monografia satului Rogova, județul Mehedinți (documente și fapte istorice privitoare la dezvoltarea satului Rogova)*. Drobeta Turnu Severin: Centrul Județean al Creației Populare Mehedinți.
- Crăciunescu, G. 1994. Cercetările arheologice din perimetrul satului Nicolae Bălcescu. Contribuții la geneza culturii Verbicioara. *Drobeta. Buletin științific trimestrial* 1 (2), pp. 16-20.
- Crăciunescu, G. 1996. Cultura Verbicioara în județul Mehedinți. *Drobeta* 7, pp. 35-48.

- Crăciunescu, G. 2002. Locuirea Coțofeni de la Rogova, județul Mehedinți. *Drobeta* 11-12, pp. 19-61.
- Crăciunescu, G. 2004. *Cultura Verbicioara în jumătatea vestică a Olteniei*. Bibliotheca Thracologica, XLI. Craiova: MJM.
- Crăciunescu, G., Văcuță, G. E. 2011. O locuință Coțofeni de la Gârla Mare, județul Mehedinți. *Sargetia* 2, S.N., pp. 9-16.
- Dumitrașcu, S. 1972. Morminte Coțofeni de incinerare descoperite la Medieșul Aurit. *StComSM* 2, pp. 53-62.
- Dumitrașcu, S., Togan, G. 1971. Săpăturile arheologice de la Boarta – „Cetățuie“. *AMN* 8, pp. 423-437.
- Dumitrescu, Vl. 1960. La plus ancienne tombe à incinération trouvée sur le territoire de la R. P. Roumaine et autres découvertes apparentées de la même région. *Dacia* N.S. 4, pp. 69-88.
- Falkenstein, F. 1991. Geländeuntersuchungen zum Ablauf der vor- und frühgeschichtlichen Besiedlung auf dem Titeler Plateau im Theissmündungsgebiet. *BRGK* 72, pp. 194-204.
- Forenbaher, S. 1993. Radiocarbon dates and absolute chronology of the central European Early Bronze Age. *Antiquity* 67 (225), pp. 218-256.
- Gumă, M., Săcărin, C. 1981. Descoperiri „Coțofeni” inedite de la Bocșa Montană-Colțan (jud. Caraș Severin). *Banatica* 6, pp. 59-95.
- Hartuche, N. 1969. Cercetări arheologice la Brad (jud. Hunedoara). *AMN* 6, pp. 439-449.
- Horedt, K. et al. 1967. Săpăturile arheologice de la Răhău și Sebeș. *Apulum* 6, pp. 11-27.
- Jevtić, M. 1982-1983. Lepenska pokapina, praijstorijsko naselje. *Starinar* 33-34, pp. 201-207.
- Lazarovici, C. M., Lazarovici, Gh. 2007. *Arhitectura neoliticului și epocii cuprului din România*. vol. II. Iași: Trinitas.
- Liciu, D. 2002. Noi descoperiri aparținând culturii Coțofeni pe teritoriul județului Mehedinți. *Drobeta* 11-12, pp. 7-18.
- Luca, S.A. et al. 2005. *Cercetări arheologice în peștera Cauce*. vol. II. Sibiu: Economică.
- Manea, C. 2003. Locuirile sitului arheologic de la Rogova, județul Mehedinți. *Drobeta* 13, pp. 48-54.
- Manea, C. 2006. Un topor eneolitic descoperit în județul Mehedinți. *Drobeta* 16, pp. 112-114.
- Manea, C., Pădurean, Ov. 2005. Șantierul arheologic Rogova. Campania 2005. *Drobeta* 15, pp. 47-56.
- Medović, P. 1968. Titel, Kalvarija – višesloino nalazište. *AP* 10, pp. 26-27.
- Mihăilescu, V. 1966. *Dealurile și câmpiile României. Studiu de geografie a reliefului*. București: Științifică.
- Moisil, C. 1911. Privire asupra antichităților preistorice din Romania. *BCMI* 4, pp. 83-94.
- Molnár, Z., Petică, M. 2001. Așezarea preistorică de la Târgu Mureș „Cetate”-II. *RB* 15, pp. 7-20.
- Nikolić, D. 2000. *Kostolačka kultura na teritoriji Srbije*. Beograd: Centar za arheološka istraživanja.
- Pătroi, C. N. 2016. Repertoriul așezărilor și descoperirilor Culturii Coțofeni în Oltenia. *Litua* 18, pp. 17-93.
- Petre (Govora), Gh. I. 1967. Ceramica decorată prin împunsături succesive, din r. Rm. Vâlcea. *SCIV* 18 (4), pp. 645-665.
- Petre (Govora), Gh. I. 1970. Contribuții la cunoașterea culturii Coțofeni în nord-estul Olteniei. *SCIV* 21 (3), pp. 481-487.
- Petre-Govora, Gh. 1995. *O preistorie a nord-estului Olteniei*. Rm. Vâlcea: Petras.
- Petrescu, S. M., Popescu, O. 1990. Cercetări de arheologie speologică în Valea Cernei (I). *Banatica* 10, pp. 59-80.
- Petrescu-Dîmbovița, M. 1977. *Depozitele de bronzuri din România*. București: Academia R.S.R.

- Petrović, J. 1988. Enéolithique moyen et tardif a Gomolava. În N. Tasić, J. Petrović (Hrgs.), *Gomolava. Chronologie und Stratigraphie der Vorgeschichtlichen und Antiken Kulturen der Donauniederung und Südosteuropas. Internationales Symposium Ruma 1986*. Novi Sad, pp. 39-46.
- Popa, C. I. 1997-1998. Contribuții la cunoașterea perioadei de tranziție de la eneolitic la epoca bronzului în bazinul Cugirului (II). *Sargetia* 27 (1), pp. 51-101.
- Popa, C. I. 2009. *Cultura Coțofeni. Cu specială privire asupra Transilvaniei. Rezumatul tezei de doctorat*. Alba-Iulia. <http://www.creeaza.com/familie/arta-cultura/CULTURA-COTOFENI-CU-SPECIALA-P196.php>.
- Popilian, Gh. 1999. Découvertes archéologiques dans l'Île Ostrovul Șimian. În M. Vasić (ed.), *Le Djerdap/les Portes de Fer a la deuxième moitié du premier millenaire av. J. Ch. jusqu'aux guerres daciques: colloquium in Kladovo-Drobeta-Turnu Severin, September-October 1998*. Jugoslawisch-Rumänische Kommission für die Erforschung der Region des Eisernen Tores, III. Beograd: Arheološki Institut, Balkanološki institut SANU; Bukarest: Rumänisches Institut für Thrakologie, pp. 55-64.
- Rogozea, P. 1986. Peșteri din județul Caraș Severin – cercetări arheologice (III). *Tibiscum* 6, pp. 173-209.
- Roman, P. 1968. *Contribution à la connaissance des problèmes de l'énéolithique avancé et de la période de transition à l'âge du bronze à la lumière des fouilles archéologiques de Băile Herculane et de Moldova Veche*. Comunicări – Seria Arheologică, VI. Craiova.
- Roman, P. 1976a. *Cultura Coțofeni*. București: Academia R.S.R.
- Roman, P. 1976b. Kontakte der Coțofeni-Kultur mit den Baden-Kostolac-und Vučedol Kulturen im Westen Rumäniens. *Istraživanja* 5, pp. 143-148.
- Roman, P. 1977a. Noțiunea de „Cultură Kostolac“. *SCIVA* 28 (3), pp. 419-429.
- Roman, P. 1977b. Die Coțofeni-Kultur. *PZ* 52 (2), pp. 189-198.
- Roman, P. 1980. Substratul cultural al bronzului tracic. *ActaH* 1, pp.13-21.
- Roman, P. 1986. Perioada timpurie a epocii bronzului pe teritoriul României. *SCIVA* 37 (1), pp. 29-55.
- Roman, P. 2010-2011. Ostrovul Corbului zwischen Flusskm. 911-912. Die Siedlung der Coțofeni-Kultur. *Th.-D.* 25-26, pp. 5-30.
- Roman, P., Dodd-Oprițescu, A. 2008. *Ostrovul Corbului între km. fluviali 911-912. Morminte și unele așezări preistorice*. București: Academia Română.
- Roman, Șt. 1967. Elemente ale culturii Coțofeni la Cuina Turcului. *RM - RM* 4 (5), pp. 474-475.
- Roșu, L. 1968. *Rezultatele preliminare ale cercetărilor arheologice de la Buicești-Mehedinți*. Comunicări – Seria Arheologică, VII. Craiova.
- Srejić, D., Letica, Z. 1978. *Vlasac: mezolitsko naselie u Đerdapu*. Beograd: Srpska akademija nauka i umetnosti.
- Stančić, V. 1973. Karaburma, Beograd – praistorijska naselja. *AP* 15, pp. 20-21.
- Stănciulescu-Bîrda, Al. 1982. Atestări documentare privind localitățile județului Mehedinți. *Mehedinți – cultură și civilizație IV*, pp. 249-284.
- Stăncuț, C., Osiac, Vl. 1971. Din istoricul moșiei Rogova. *Historica* 2, pp. 125-132.
- Stîngă, I. 1998. *Viața economică la Drobeta în secolele II-VI p. Ch.* Bibliotheca Thracologica, XXVI. București: Semne.
- Tasić, N. 1965. Poznoeneolitski, bronzanodobni i sloj starijeg gvozdenog doba na Gomolavi. *RVM* 14, pp. 177-228.
- Tasić, N. 1995. *Eneolithic Cultures of Central and West Balkans*. Belgrade: Draganić.
- Tătulea, C. M., Nica, M. 1974. Contribuții la cunoașterea perioadei de trecere de la neolitic la epoca bronzului în Oltenia. *Oltenia* 1, pp. 9-24.
- Tomescu, M. 1998-2000. Holocenul – date cronologice și climatice. *CA* 11 (1), pp. 235-270.
- Toropu, Oct. 1976. *Romanitatea târzie și străromânii în Dacia Traiană sud-carpatică (secolele III-XI)*. Craiova: Scrisul Românesc.

Trbuhović, V., Vasiljević, M. 1972. Rekognosciranje u Podrinju i sondažna istraživanja. *AP* 14, pp. 164-189.

Tudor, D. 1978. *Oltenia romană*. ed. IV. București: Academia R.S.R.

Tuțulescu, I. 2013. Forme de habitat aparținând culturii Coțofeni în zona deluroasă a Olteniei. *Litua* 15, pp. 49-65.

Vulpe, Al. 2001. Bronzul timpuriu. În M. Petrescu-Dîmbovița, Al. Vulpe (coord.), *Istoria Românilor. Vol. I, Moștenirea timpurilor îndepărtate*. București: Enciclopedică, pp. 225-237.

LISTA PLANȘELOR

Fig.1. Plan general de săpătură

Fig.2. Șanț drenaj; Locuința (L) 1/1995.

Fig.3. L1, 2/2001.

Fig.4. L/2002.

Fig.5. L2/2004.

Planșa I. 1. Strachină, 1996, SV, C5, -0,90; 2. Strachină, 1996, L5, SV, C2, -1,70; 3. Strachină, 2000, Sp. I, -0,90; 4. Strachină, 1996, SVI, C2, -0,85; 5. Strachină, 1995, L1, SII, C3-4; -1,30; 6. Strachină, 2000-2001, L5, SXV, C1, -1,20.

Planșa II. 7. Castron, L2/2001, -1,50; 8. Strachină, 2002, L, -0,70; 9. Strachină, 2002, L, -0,70; 10. Strachină, 1995, SIII, C1, -1; 11-12. Strachină, L5/1996, SV, C2, -1,95; 13. Strachină, 1995, SII, C4, -1,15.

Planșa III. 14. Castron, 1995, SII, C2, -1,05; 15. Castron, 1995; SII, C3, -1,10; 16. Strachină, 1996, SVI, C4, -1,05; 17. Castron, 1995, SII, C2, -1; 18. Strachină, 1995, SII, C4, -1,15; 19. Castron, 2000-2001, L5, SXV, C1, -1,15; 20. Castron, 1997, SVIII, C6, -0,83.

Planșa IV. 21. Castron, 1997, SVII, C9, -0,80; 22. Castron, 1996, SV, C10, -0,80; 23. Castron, 1997, SVIII, C3, -0,80; 24. Castron, 2001, L2, -1,45; 25. Castron, 2000-2001, L5, SXV, -1,25; 26. Castron, 1995, SII, C2, -1,02; 27. Castron, 1996, SVI, C3, -0,85.

Planșa V. 28-29. Strachină, 2003, SXXI, C7, -0,41; 30. Castron, 2000-2001, L5, SXV, C1; 31. Castron, 1995, SII, C4, -1,15; 32. Castron, 2004, SXXIV, C1, -1,05; 33-34. Castron, 2000-2001, L5, -1,25.

Planșa VI. 35-36. Căuc, 2001, L1, -1,35; 37. Ceașcă, 2000, SXV, C5, -1,10; 38. Ceașcă, 2001, SXV, C9, -1; 39. Cupă, L4/2004, SXXIV, C1, -1,10; 40. Cană, 1996, SV, C2, -1,20; 41. Cană, 1998, SVIIA, C2, -0,80; 42. Cană, 2004, SXXIV, C1, -0,75; 43. Cană, 2004, SXXIII, -0,80.

Planșa VII. 44. Amforă, 2000, Sp.I, -0,90; 45. Amforă, 1998, SVIIA, C3, -0,80; 46-47. Amforă, 2006, SXXVIII, C2, -0,80; 48. Vas care imită forme de metal, 1997, SVIII, C10, -0,83; 49. Oală de cărat lichide, 2000, Sp.I, -0,85.

Planșa VIII. 50. Oală de cărat lichide, 1995, SII, C4, -1,18; 51. Oală de cărat lichide, 2000-2001, L5, -1,25; 52. Vas în formă de clopot, 2001, L2, -1,50; 53. Vas de uz comun, 1995, SII, C4, -1,10; 54. Strecurătoare, 2001, L1, -1,35; 55. Cupă, 2001, L1, -1,35; 56. Vas de uz comun, 1995, SIII, C3, -0,80; 57. Strecurătoare, 1995, SII, C2, -1,10.

Planșa IX. 58-59. Lingură din lut, 2001, L1, -1,30; 60. Toartă vas, 2001, L1, -1,45; 61. Toartă vas, 2001, L2, -0,65; 62. Două fusaiole: 1996, SVI, C1, -0,95 și 1997, SVII, C7, -0,80; 63. Unealtă din lut, 1995, SIV, C4, 4, -0,90; 64. Pandantiv, 2001, L2, -1,45; 65. R, Trei fusaiole: două din 2004, SXXIII, C3, -0,60; R, 1996, L5, SV, C2, -1,95; 66. Ac de cusut, 2005, SXXVI, C2, -1,10; 67. Pandantiv 2001, L5, SXX, C1; 68. Mosor din lut, 2000, Sp.II, -0,75; 69. Două unelte din os, 2000, Sp. I, -0,75; 2002, SXX, C2, -1; fără nr. – o mărgea de os.

Planșa X. 70. Topor din piatră, 2000, Sp.III, -1; **71.** Greutate din lut, 2000, Sp.I, -0,70; **72.** Fusaiolă, 1977, SVII, C10, -0,80; **73.** Greutate din lut, 2000, Sp. III, -0,70; **74.** Fusaiolă, 2004, L4, SXXIV, C1, -1,10; **75.** Fragment toartă, 2001, L1, -1,30.

Planșa XI. 76. Fragment ceramic, 2001, L1, -1,36; **77.** Fragment ceramic, 2001, L2, -1,55; **78.** Fragment ceramic, 1995, SIV, C3, -1; **79.** Toartă vas, 1995, SIII, C4, -1; **80.** Toartă vas, 1995, SII, C1, -1,03; **81.** Toartă vas, 1995, SIII, C4, -1,80.

Planșa XII. 82-83. Fragment ceramic, 2001, L1, -1,30; **84-87.** Fragment ceramic, 2000-2001, L5, -1,20; **88.** Fragment ceramic, 1995, SII, C4, -1,15; **89.** Fragment ceramic, 2000, Sp. III, -0,70; **90.** Fragment ceramic, 1997, SVIII, C1, -0,90; **91.** Fragment ceramic, 2000-2001, L5, -1,28; **92.** Fragment ceramic, 1996, SVI, C3, -0,85; **93.** Fragment ceramic, 1996, SV, C12, -0,99.

Planșa XIII. 94. Fragment ceramic, 1996, L5, SV, C2, -1,55; **95.** Fragment ceramic, 1996, SV, C8, -1,03; **96.** Fragment ceramic, 1995, SII, C4, -1,15; **97.** Fragment ceramic, 2000-2001, L5, -1,20; **98, 100.** Vas fragmentar, 2004, SXXIII, C6, -0,90; **99.** Fragmente ceramice, 1996, SV, C5, -0,90; **101.** Fragment ceramic, 2000, Sp. II, -0,80; **102.** Fragment ceramic, 1996, SV, C5, -0,90; **103.** Fragment ceramic, 2000, Sp.III, 0,80; **104.** Fragment ceramic, 1996, SV, C5, -0,90.

Planșa XIV. 105-106. Fragment ceramic, 2001, L1, -1,50; **107-108.** Fragment ceramic, 2000- 2001, L5, -1,30; **109.** Fragment ceramic, 1995, SII, C2, -1,45; **110.** Fragment ceramic, 1998, SVIIA, C20, -1,17; **111.** Fragment ceramic, 2001, L1, -1,50.

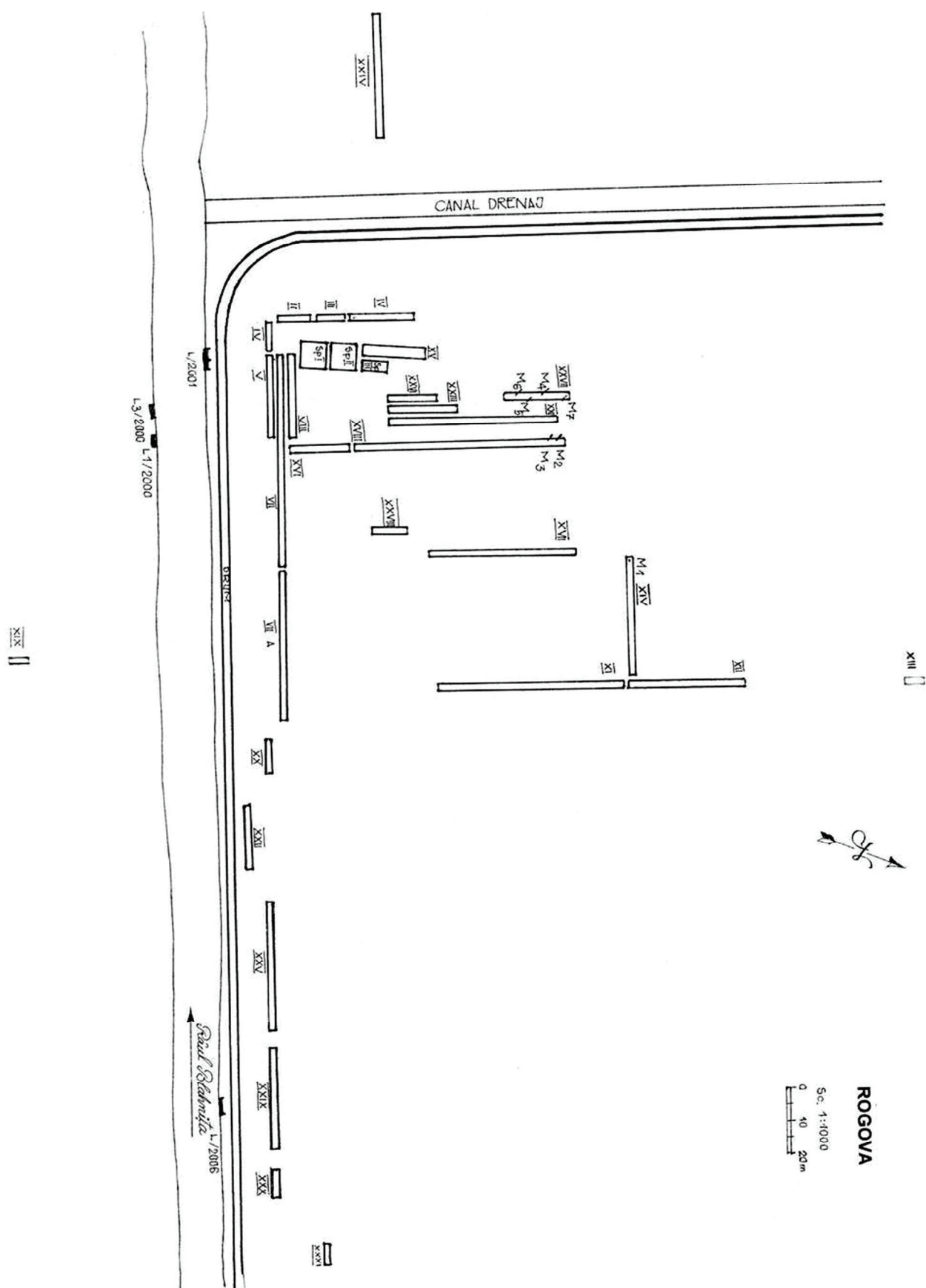

Fig.1.

ROGOVA - 1995

S II - S III
0 1 m
SCARA 1:25

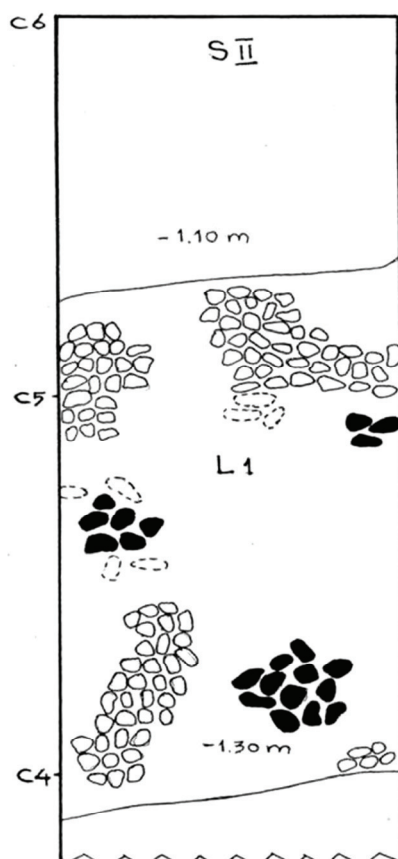
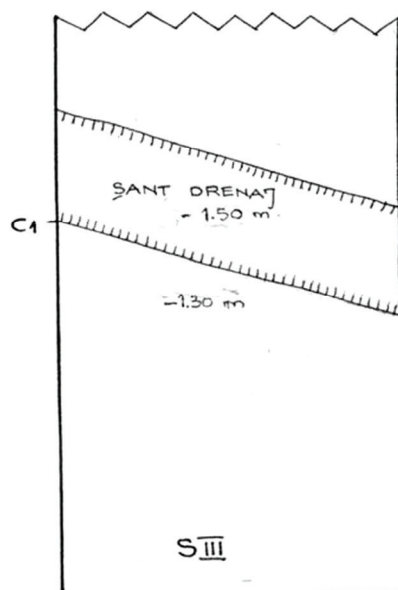

Fig.2.

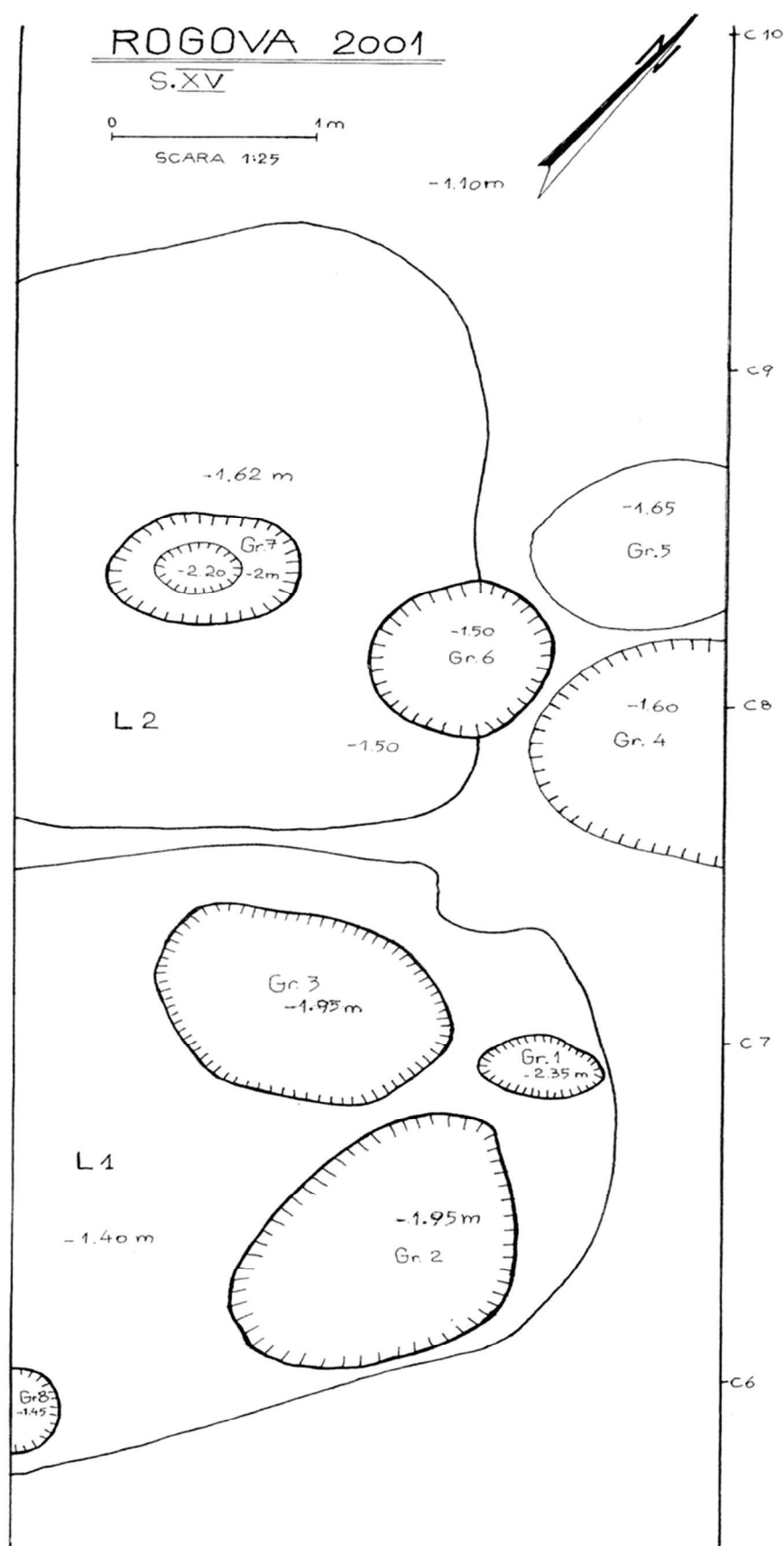
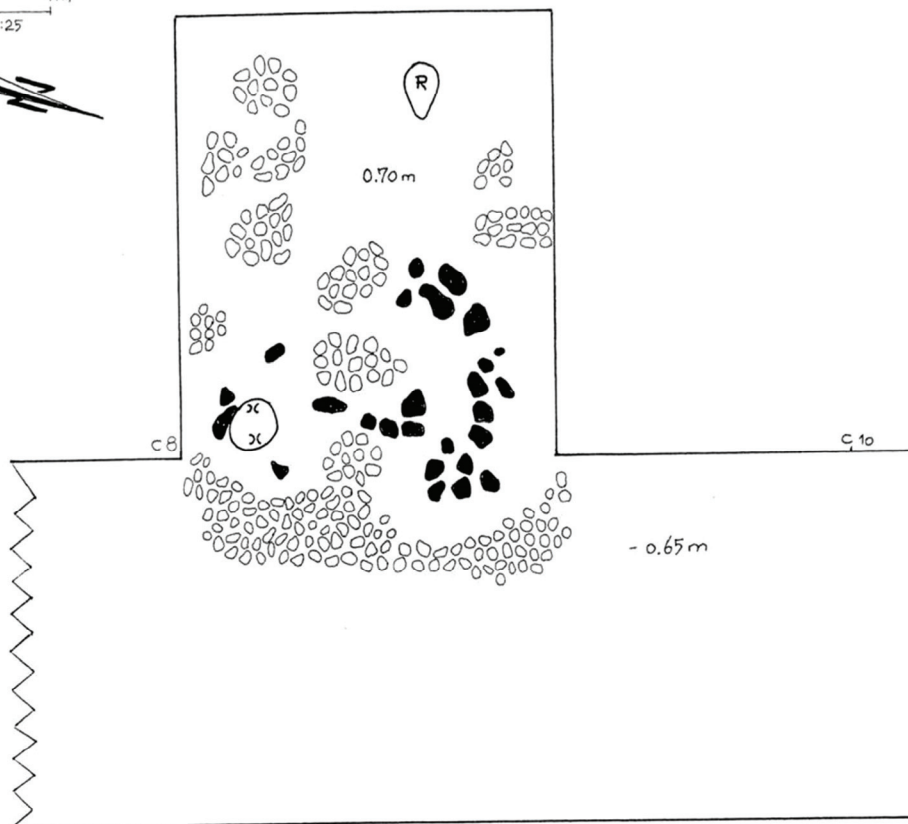

Fig.3.

ROGOVA 2002

S: XIII - L1

0 1m
SCARA 1:25

- ⊗ - VAS
- ⊙ - RÂȘNITĂ
- ⊗ - CHIRPIC
- ⊗ - FRAGMENTE CERAMICE

Fig.4.

ROGOVA 2004

S XXIII

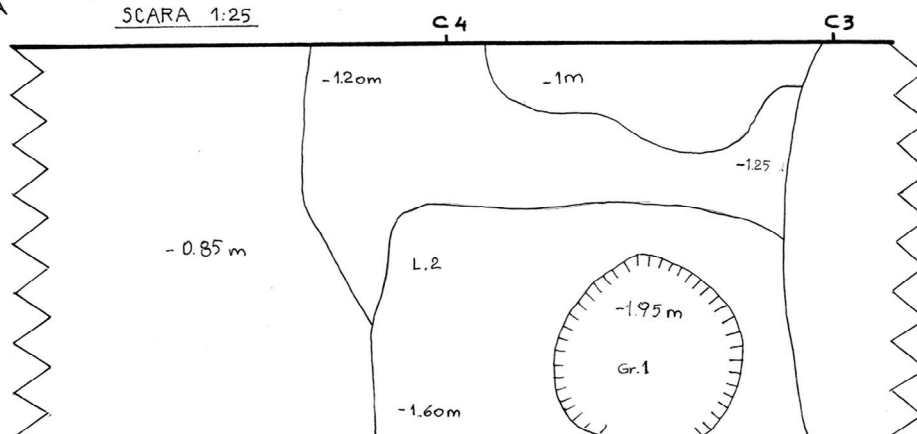
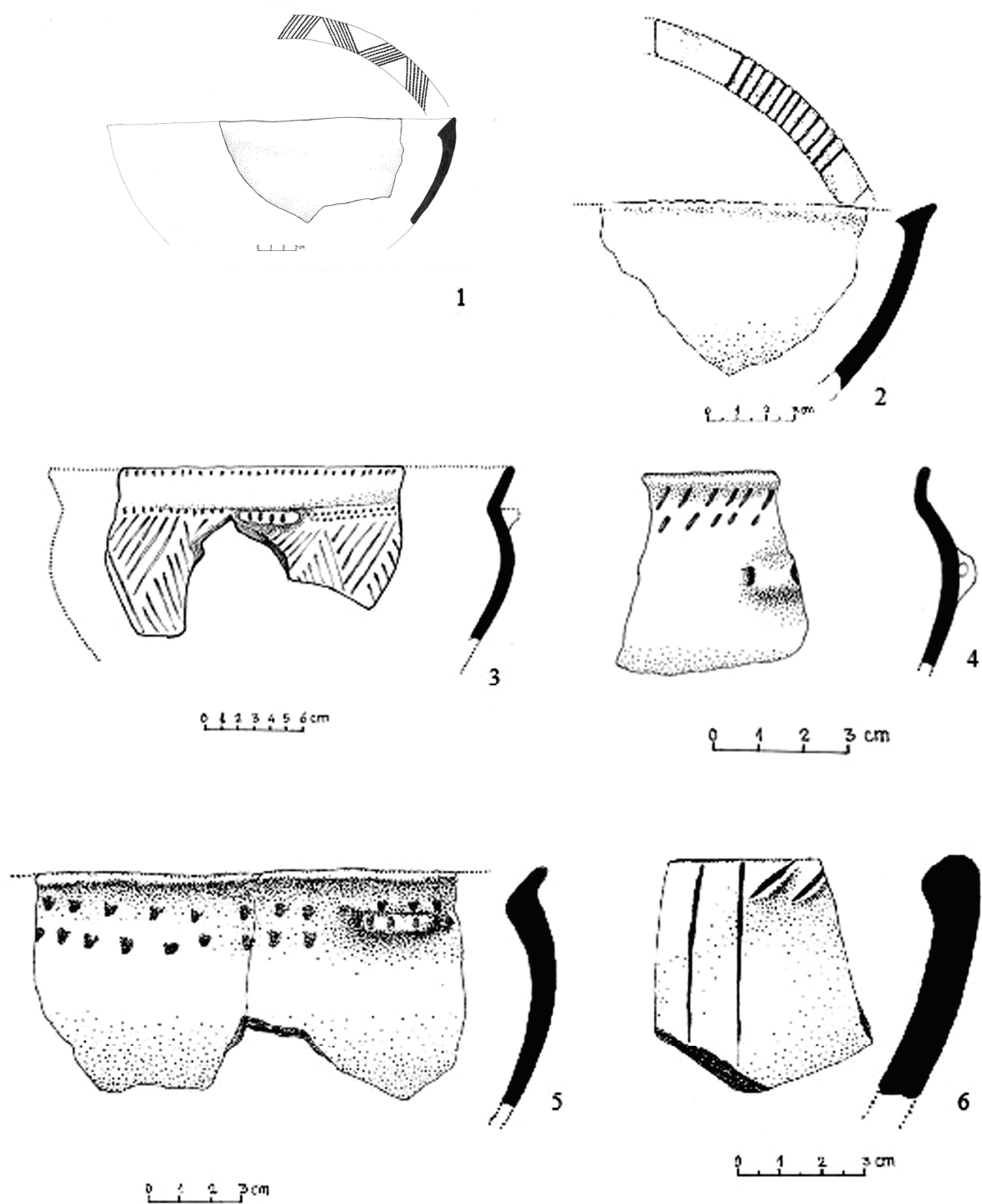
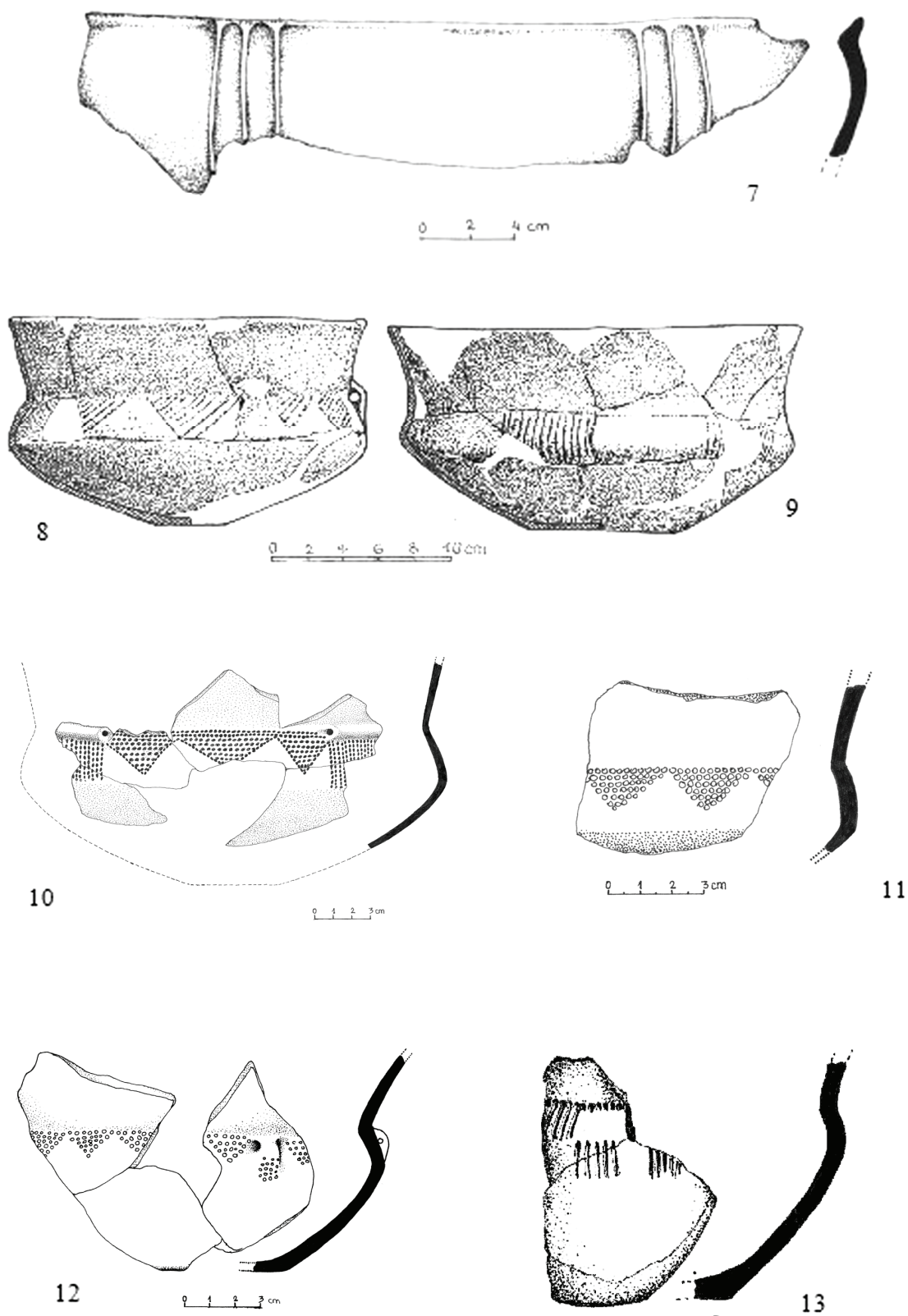
0 1m
SCARA 1:25

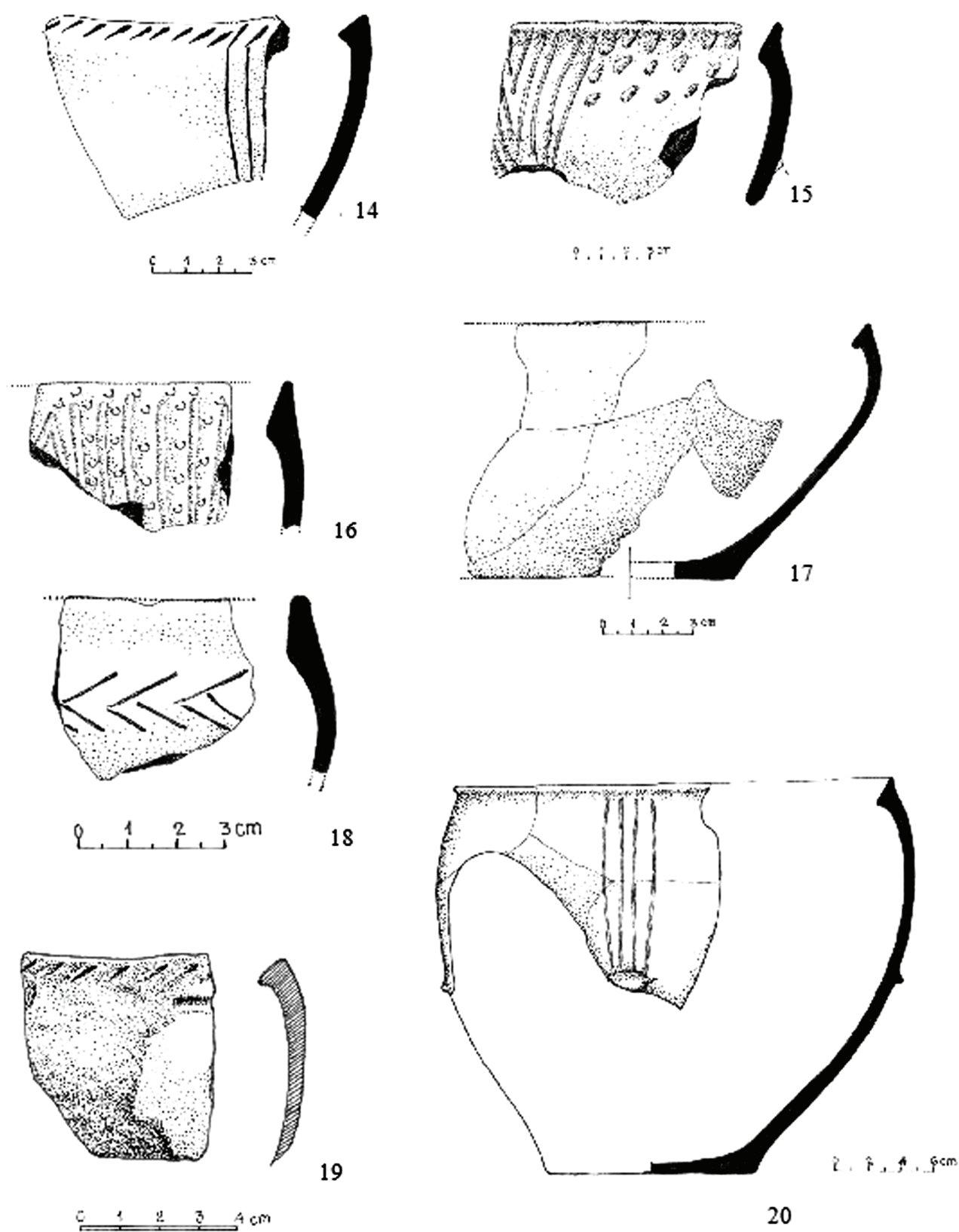
Fig.5.

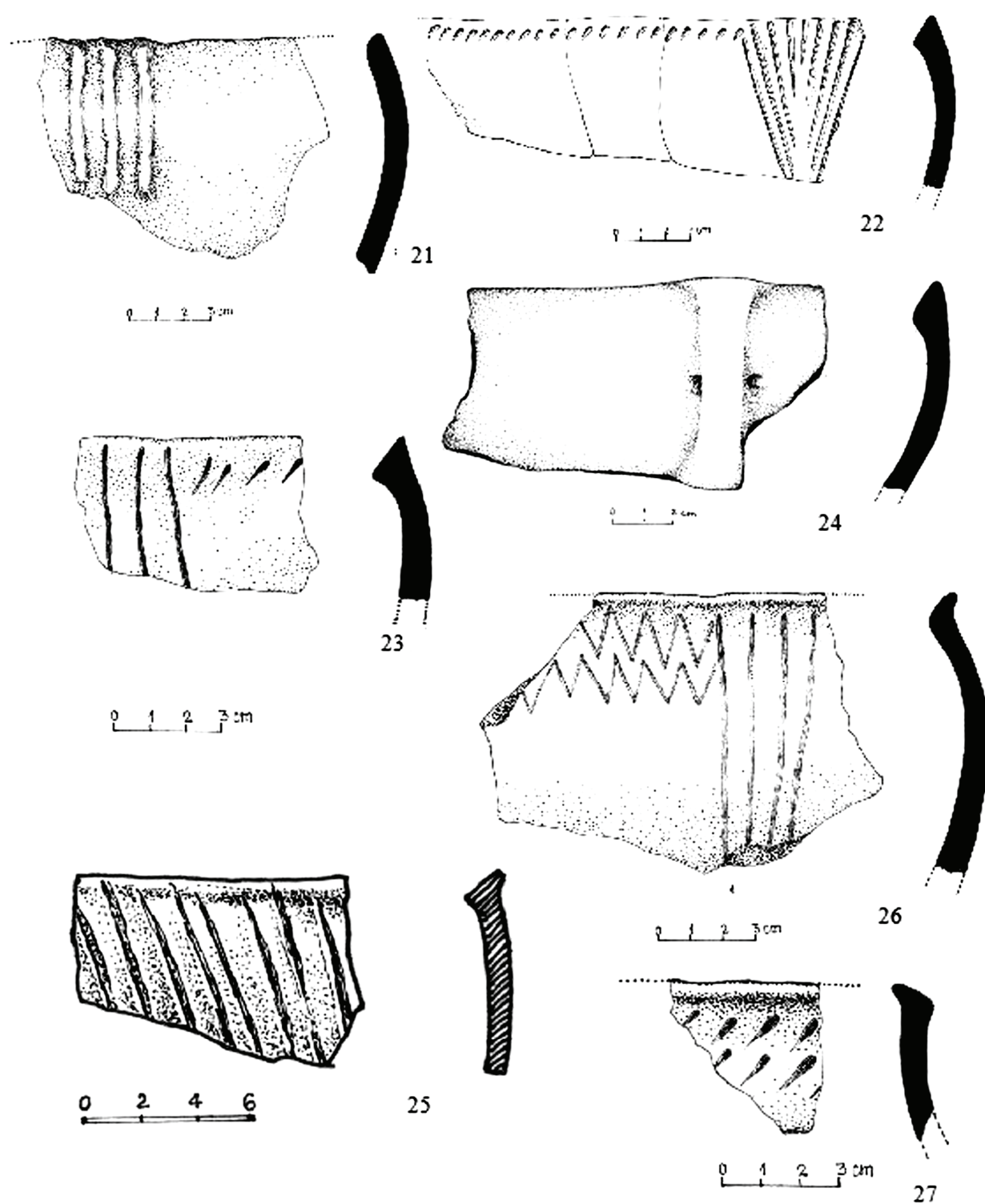
Planșa I.

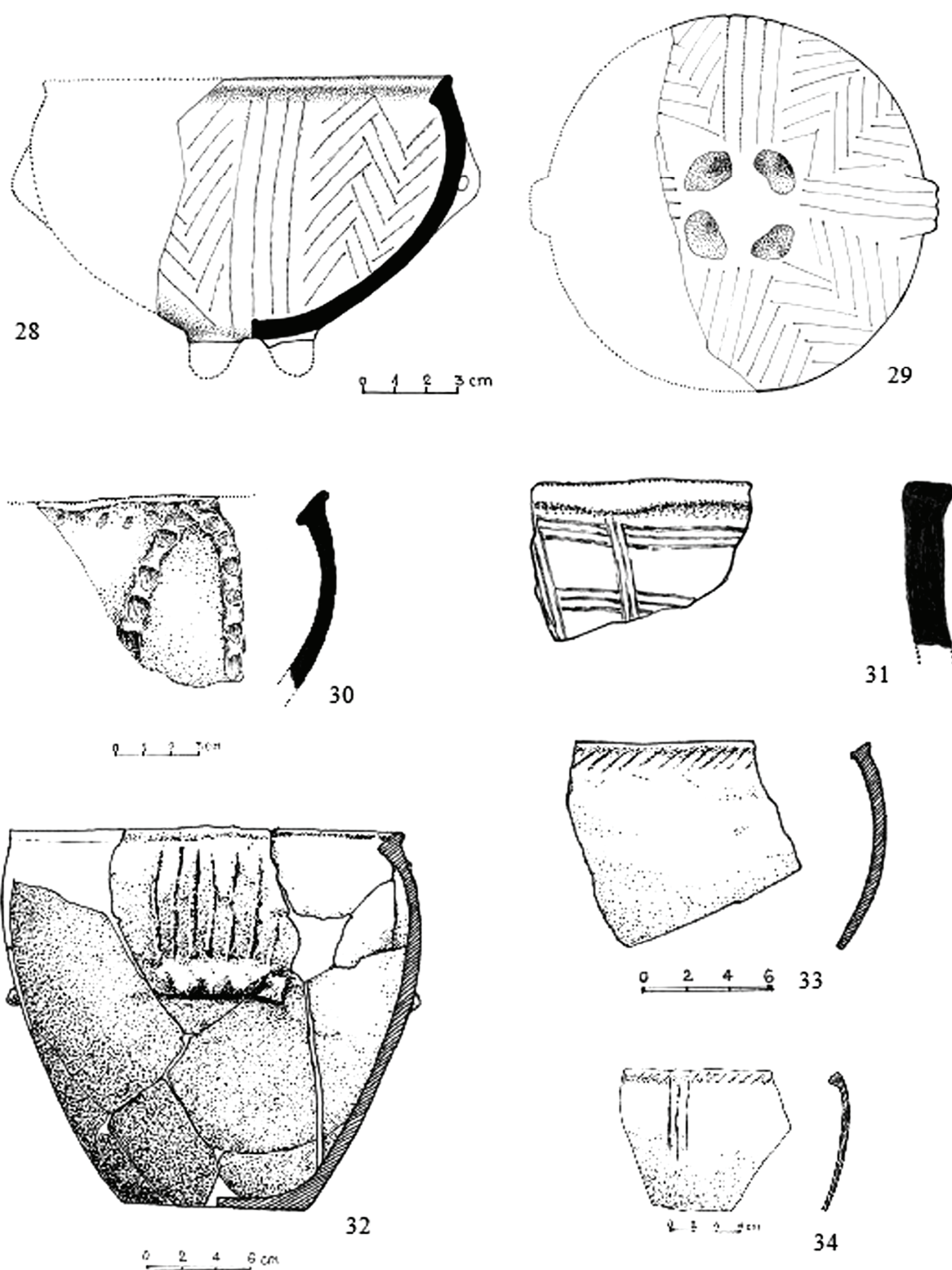
Planşa II.

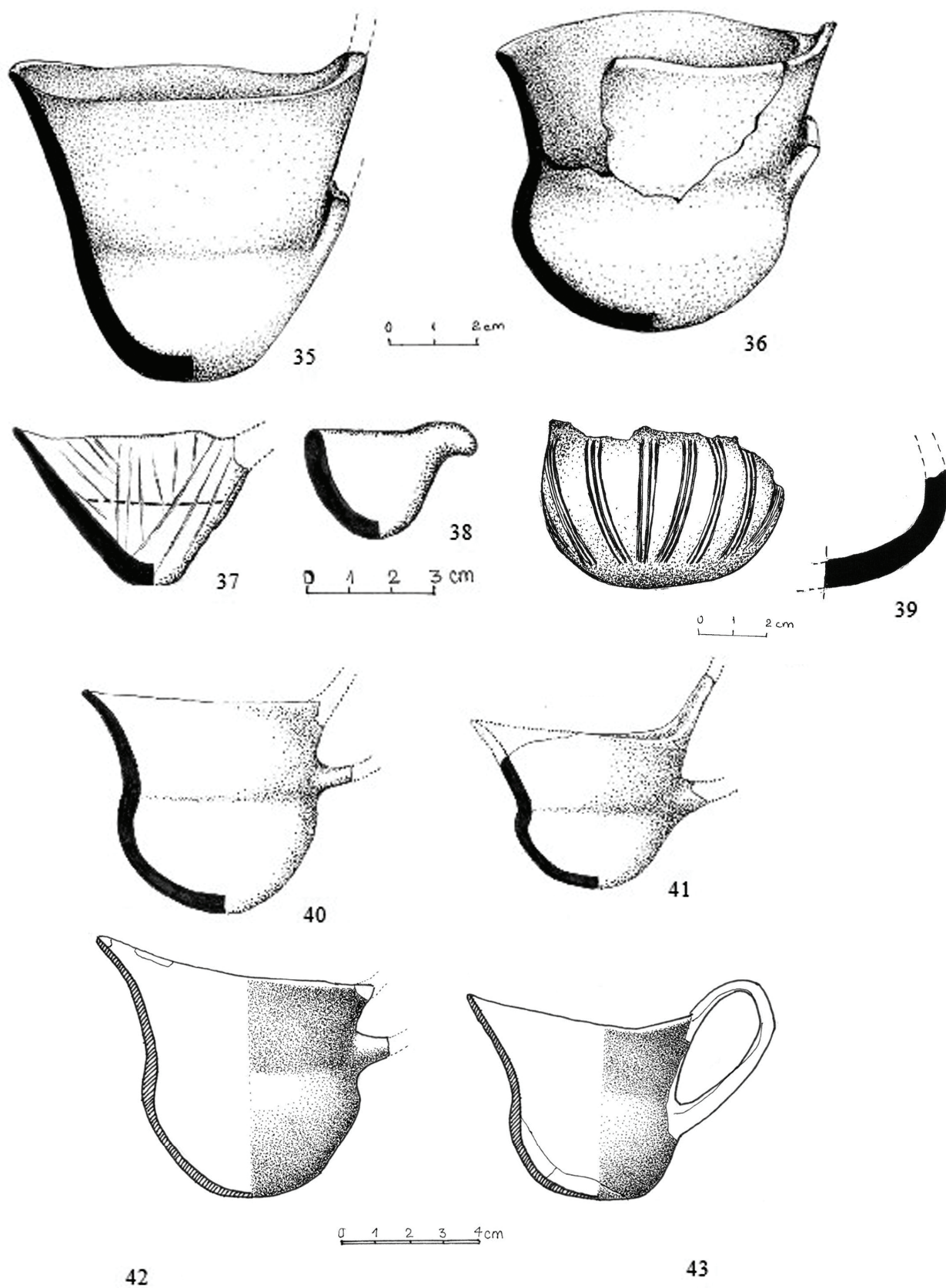
Planșa III.

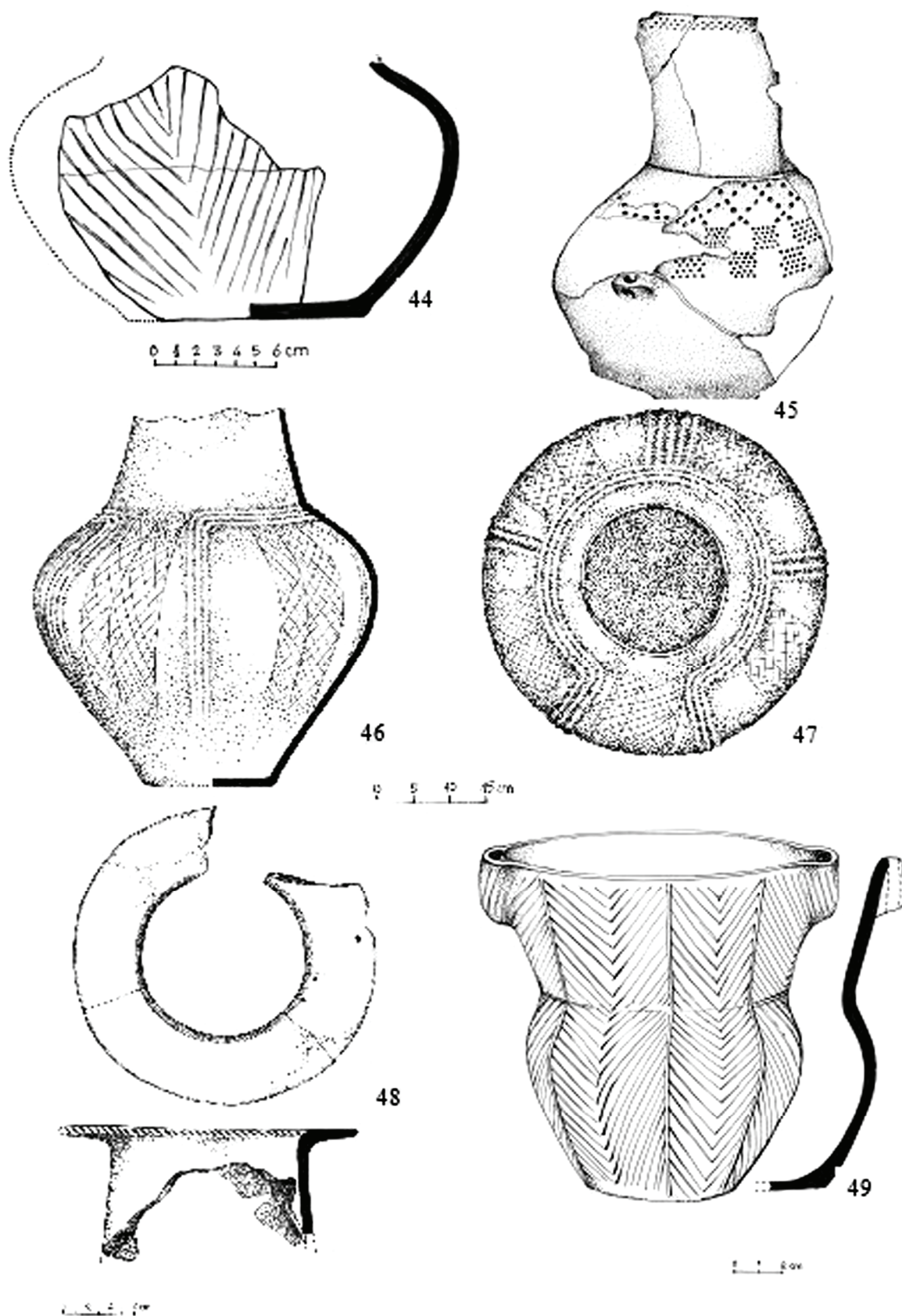
Planşa IV.

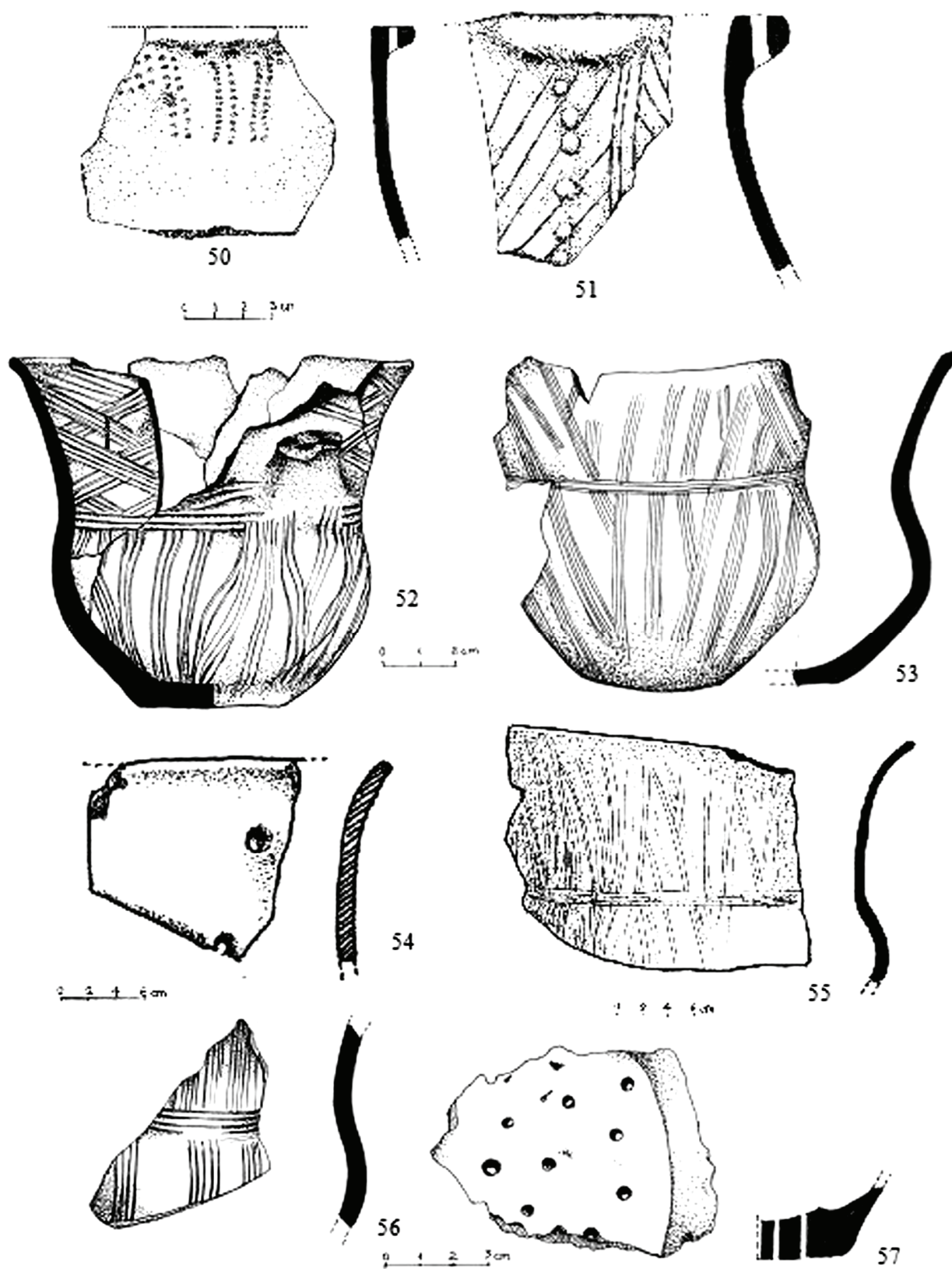
Planșa V.

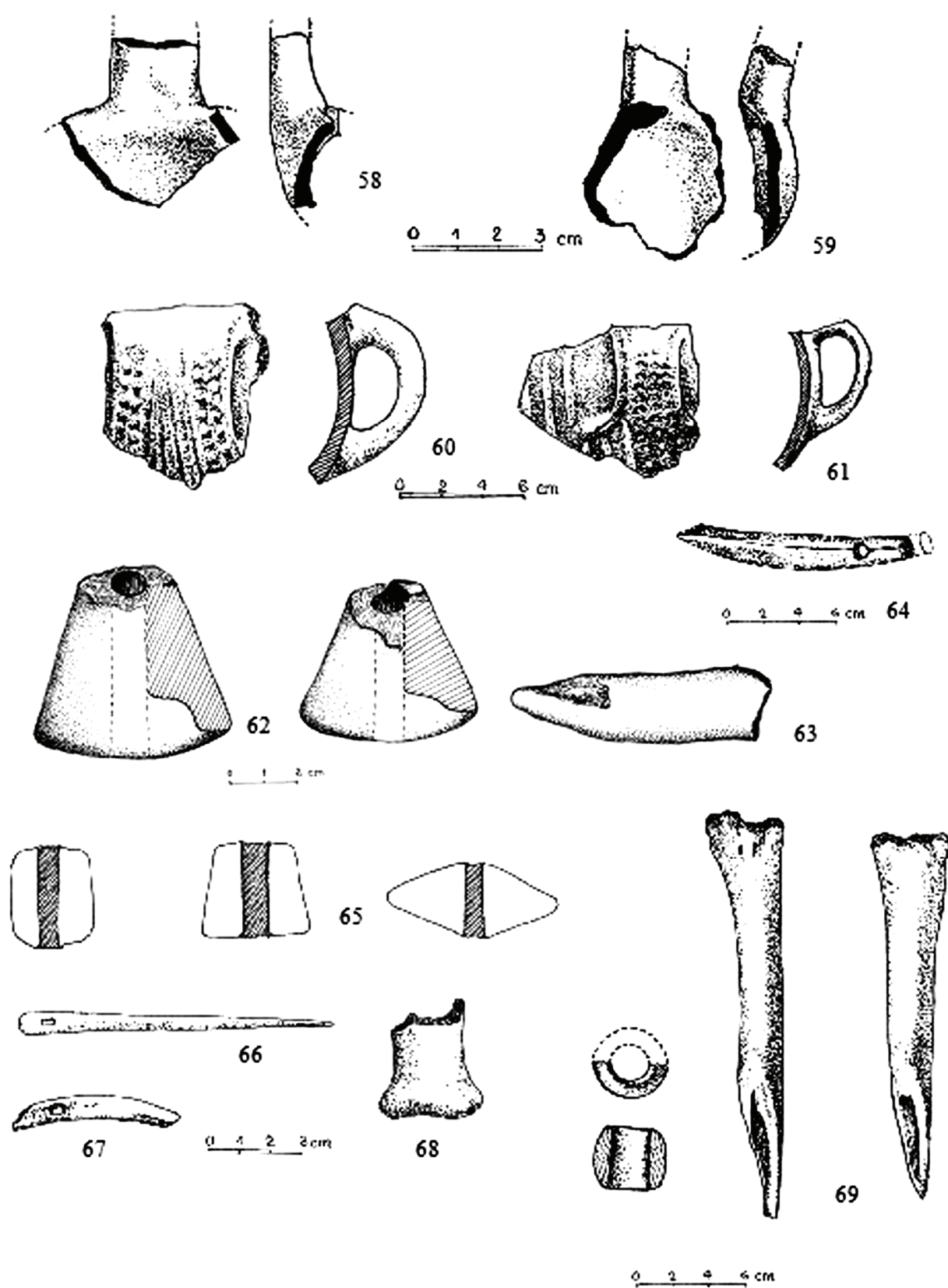
Planşa VI.

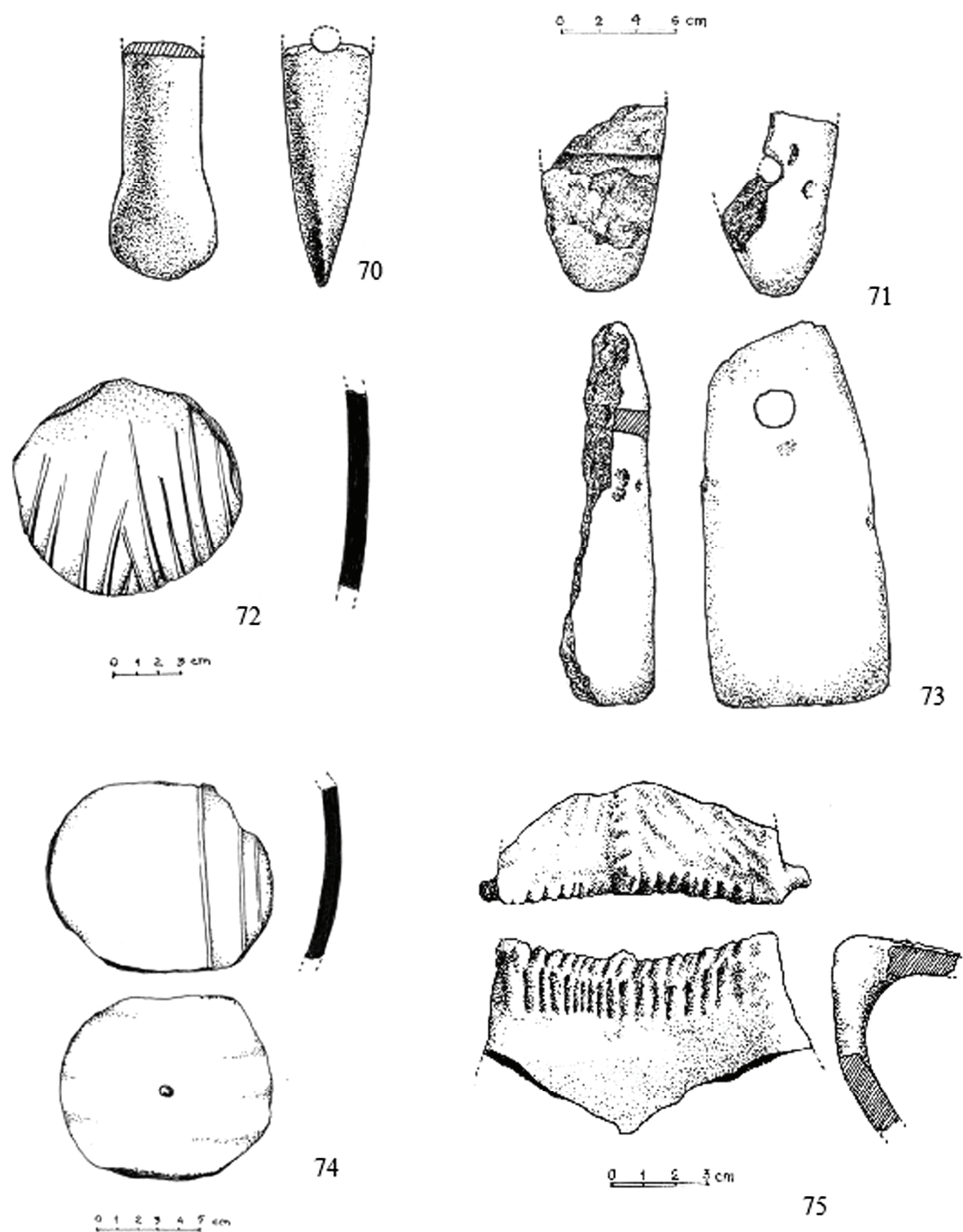
Planșa VII.

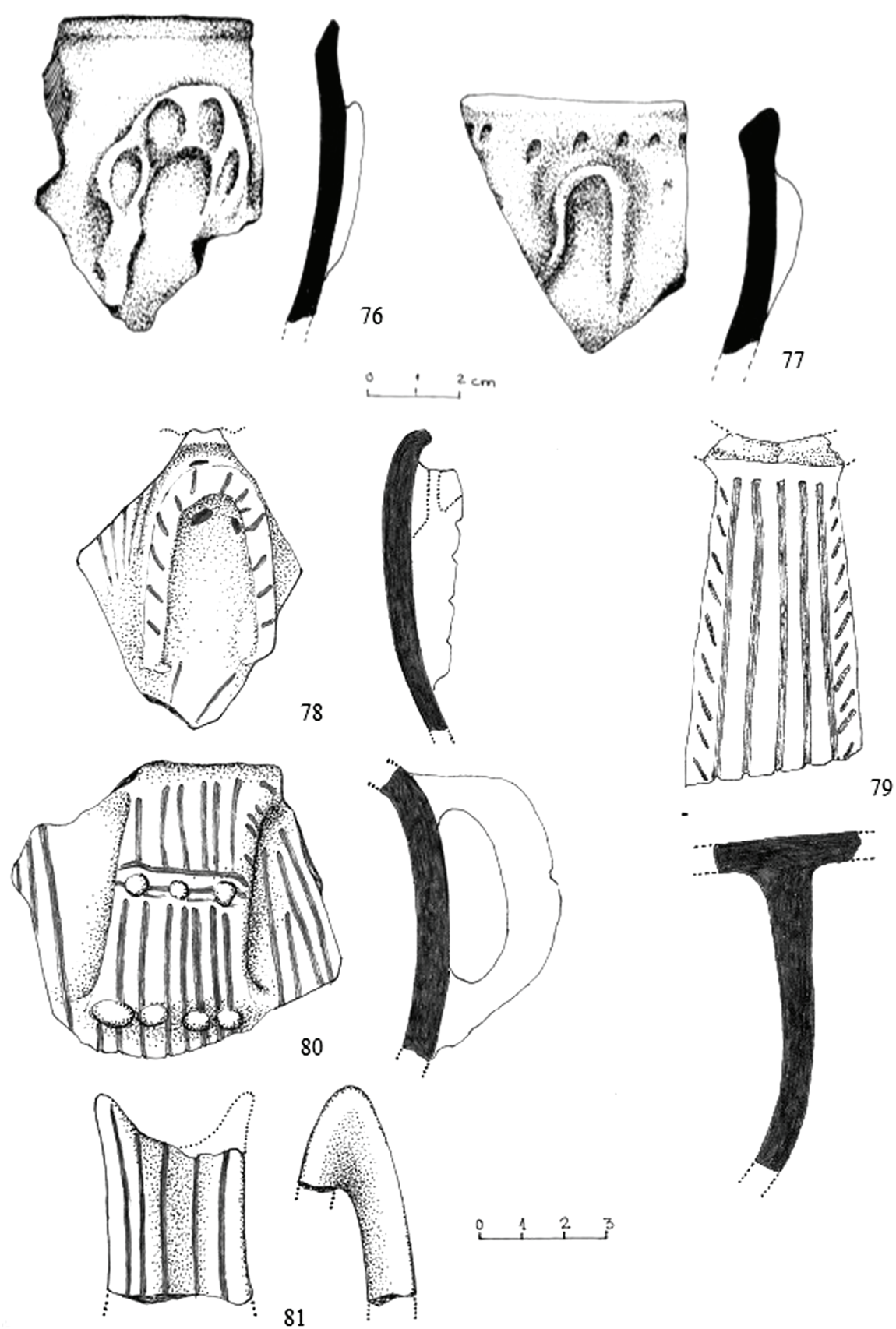
Planşa VIII.

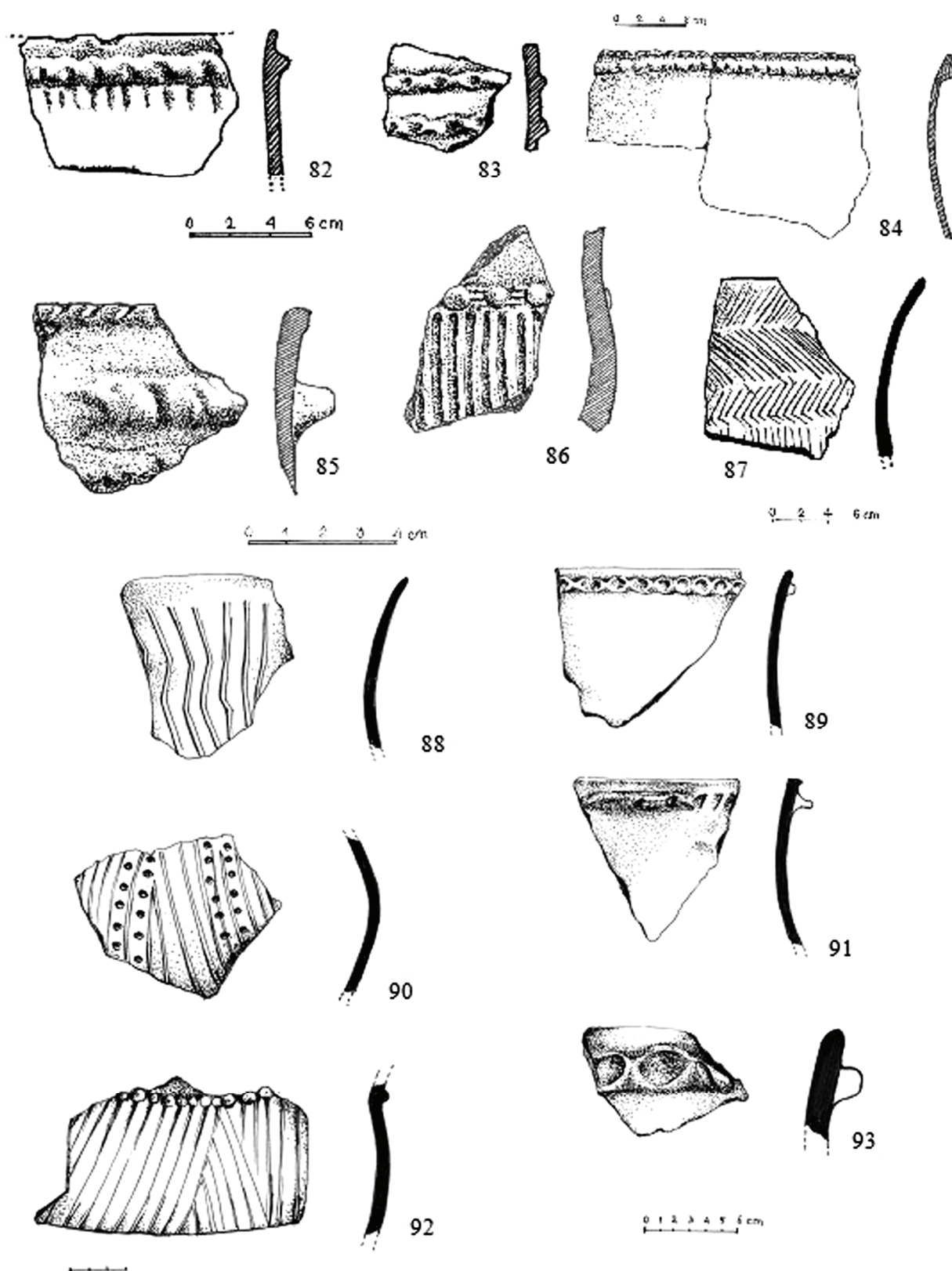
Planșa IX.

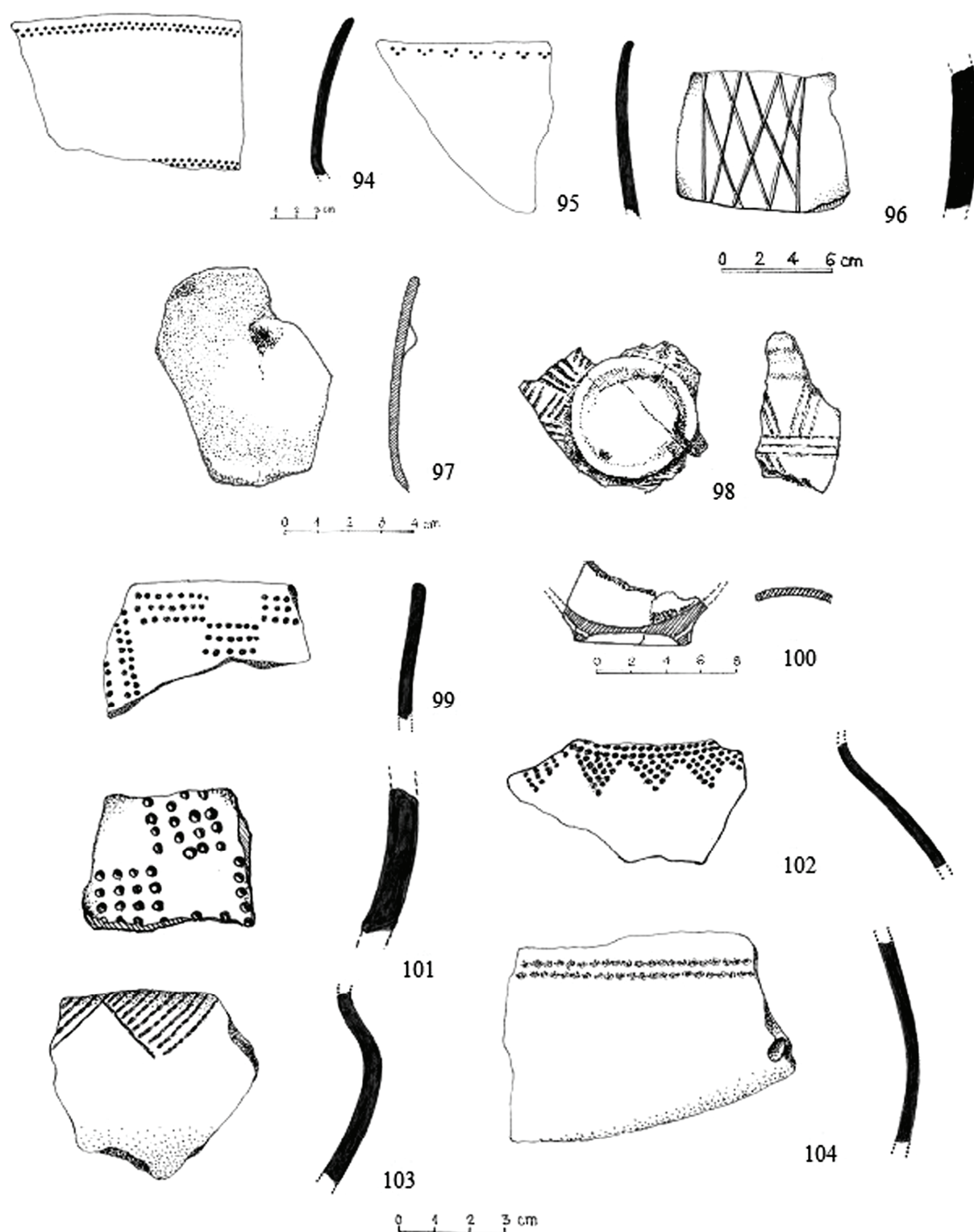
Planșa X.

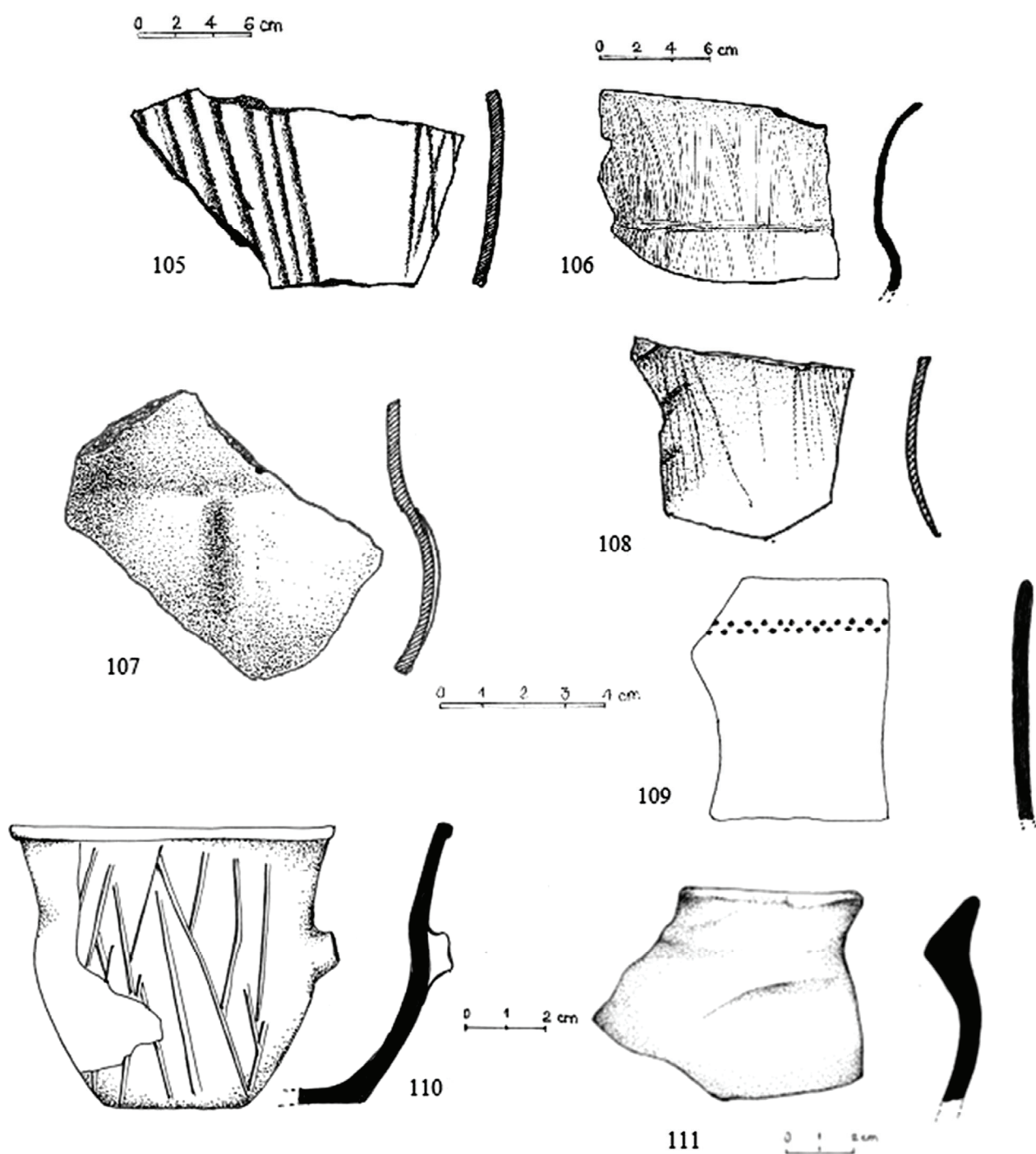
Planșa XI.

Planşa XII.

Planșa XIII.

Planşa XIV.